

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Ivan Cvešper

**Občanskoprávní odpovědnost sportovce za způsobenou škodu
na zdraví**

Diplomová práce

Olomouc 2017

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Občanskoprávní odpovědnost sportovců za způsobenou škodu na zdraví vypracoval samostatně a citoval jsem všechny použité zdroje.“

V Olomouci dne 29. března 2017

Ivan Cvešper

Rád bych tímto poděkoval doc. JUDr. Milanu Hulmákovi, Ph.D., za cenné podněty a rady, které mi pomohly při zpracování této práce. Mé poděkování patří také mé rodině a přátelům za podporu během psaní práce a po celou dobu mého studia.

Obsah

Úvod	6
1 Sportovní právo a další základní pojmy	8
1.1 Sport	9
1.2 Zranění způsobená mimo hlavní děj hry	10
1.3 Sportovní pravidla	11
1.3.1 Odpovědnost za porušení pravidel uvnitř sportovní organizace	13
2 Právní úprava v oblasti občanskoprávní odpovědnosti sportovce za způsobenou škodu na zdraví	16
2.1 Podmínky odpovědnosti za škodu v občanském zákoníku	16
2.1.1 Škoda	17
2.1.2 Příčinná souvislost	17
2.1.3 Protiprávnost	18
2.1.4 Zavinění	21
2.2 Okolnosti vylučující protiprávnost	22
2.3 Odpovědnost za škodu v OZ64	23
3 Teoretické přístupy k právní odpovědnosti sportovce	25
3.1 Teorie sportovních norem	25
3.2 Přípustné sportovní riziko	27
3.2.1 Svolení poškozeného	28
3.3 Odpovědnost za sportovní úrazy pohledem ekonomické analýzy práva	30
4 Pohled soudní praxe na občanskoprávní odpovědnost sportovců za škodu na zdraví	35
4.1 Vývoj judikatury na našem území od poloviny 20. století	35
4.1.1 Bojové sporty v judikatuře Nejvyššího soudu	37
4.2 Nové pojetí odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy v ČR	38
4.2.1 Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. května 2015, sp. zn. 25 Cdo 493/2015	40
4.3 Zahraniční přístup k odpovědnosti sportovce za škodu na zdraví	42
4.3.1 Právní doktrína a judikatura ve Velké Británii	43
Závěr	47
Bibliografie	50
Shrnutí	56
Summary	57
Seznam klíčových slov	58
List of key words	58

Seznam použitých zkratk

BGB	Bürgerliches Gesetzbuch, německý občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
ČR	Česká republika
KS	krajský soud
NS	Nejvyšší soud; v období od roku 1993 pak Nejvyšší soud České Republiky
OS	okresní soud
OZ	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
OZ64	zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
ÚS	Ústavní soud České republiky
VB	Velká Británie, Spojené království Velké Británie a Severního Irsku

Úvod

„Sportem ku zdraví.“ Tak praví známé české rčení. Když si však vzpomenu, jak jsem se každý víkend po dobu několika let vracel z fotbalových zápasů dotlučený, unavený a v několika případech i vážněji zraněný, musím nad pravdivostí tohoto rčení zapochybovat. Snad každý sportovec, ať už amatérský nebo profesionální, se setkal s různě závažným zraněním. Jednotlivá sportovní odvětví jsou více či méně fyzicky náročné a v mnohých je riziko vzniku zranění na denním pořádku. Může se jednat o menší odřenin, natažené svaly, zlomené kosti, až po zranění s trvalým následkem, či dokonce i smrt. Problém nastává, když si sportovec toto zranění nezpůsobí sám svou neopatrností nebo nešikovností, ale když zranění zapříčiní někdo jiný. Bude tento škůdce odpovědný za způsobenou škodu na zdraví?

Téma této diplomové práce považuji za aktuální, a to zejména z důvodu stále nepřilíš ustálené judikatury a nedostatku zájmu o tuto problematiku. Mým cílem bude pomocí metod indukce, dedukce, analýzy a syntézy poskytnout odborné veřejnosti odpověď na hlavní výzkumnou otázku, kterou je: „*Jaký vliv mají pravidla hry na občanskoprávní odpovědnost sportovce za způsobenou škodu na zdraví?*“. Dílčí podotázky pak budou následující: „*Jaký je rozsah přijetí rizika se způsobenou škodou na zdraví při sportovní činnosti? Je úprava v našem právním řádu dostatečná?*“.

Zaměření práce jsem zúžil, neboť zpracovat téma občanskoprávní odpovědnosti sportovců jako celku by obsahově vystačilo na několik monografií. O poměrně bohaté a zdařilé shrnutí v této věci se postaral nedávno Michal Králík ve svém díle *Civilní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy*.¹ Avšak jinou takto specializovanou monografii na našem území nenalezneme, a proto budu ve své práci vycházet taktéž ze zahraničních děl, odborných článků a judikatury. Dostupné zdroje jsou dostačující pro napsání diplomové práce, avšak jak bylo výše zmíněno, na našem území chybí názorová pluralita a větší zájem o tuto problematiku, který by postupně posouval její kvalitu na úroveň zemí, které jsou v oblasti sportovního práva daleko před námi. Jedná se především o Německo, Rakousko a taktéž země anglosaského práva. Tyto státy mají více než stoletou historii v oblasti sportovního práva a právě s právní doktrínou a judikaturou některých z nich budu komparovat český přístup k této problematice, neboť v mnoha ohledech bychom se mohli v této oblasti inspirovat. V důsledku rekonstrukce občanského práva se budu zabývat aktuálností soudních rozhodnutí vycházejících z dnes již neúčinného občanského zákoníku.

¹ KRÁLÍK, Michal (2016a). *Civilní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy*. Praha: Leges, 2016. 512 s.

Svou práci jsem rozdělil do následujících oblastí:

- Základní pojmy – Pro účely této práce je nezbytné alespoň stručně vymezit základní pojmy, se kterými budu nadále pracovat. Začnu od nejzákladnějších jako je samotné sportovní právo, které jako samostatné právní odvětví není jednoznačně přijímáno. Podstatné bude taktéž rozdělení sportu, které pro svou velkou rozličnost může mít vliv na soudní praxi. Věnovat se budu i sportovním pravidlům a disciplinární odpovědnosti sportovce uvnitř sportovní organizace. To vše bude vysvětleno stručně pouze do té míry, do jaké je to nezbytné pro získání odpovědí k výzkumným otázkám.
- Právní úprava – Je třeba analyzovat zejména účinnou právní úpravu v oblasti náhrady škody, která se vztahuje na odpovědnost sportovce za způsobenou škodu na zdraví, určit použitelné ustanovení OZ a kriticky ho zhodnotit ve vztahu k odpovědnosti při sportovní činnosti. Komparativně taktéž porovnáám příslušná ustanovení OZ a OZ64 v této oblasti z důvodu zjištění použitelnosti starší judikatury na případy řídicí se OZ.
- Teoretické přístupy – V předposlední kapitole se budu zabývat teoriemi odpovědnosti sportovce za škodu. Větší pozornost bude zaměřena na teorii sportovních norem, přípustného sportovního rizika a teorii ekonomické analýzy práva. Jednotlivé teoretické přístupy budou podrobeny analýze na základě účinné právní úpravy a judikatury českých a zahraničních soudů.
- Soudní praxe – Velký význam v odpovědnosti sportovce za škodu na zdraví má judikatura. V této oblasti se zaměřím na vývoj soudní praxe na našem území. Věnovat se budu pouze nejdůležitějším rozhodnutím, ze kterých budu vyvozovat závěry o přístupu k této problematice na našem území. Samostatná podkapitola se pak bude zabývat právní doktrínou a judikaturou v zahraničí, konkrétně v Německu a Velké Británii.

Práce je zaměřena především na problematiku odpovědnosti za porušení zákona. Možným postupem je jistě i odpovědnost za porušení smluvní povinnosti, o které se z důvodu omezeného rozsahu této práce jen stručně zmíním, ale která skrývá potenciál pro další výzkum.

1 Sportovní právo a další základní pojmy

Sportovní právo je poměrně mladé právní odvětví, k jehož existenci se spousta autorů vyjadřuje s jistou opatrností a v případech se sportovní tematikou upřednostňuje použití sousloví „sportu a práva“.² Nicméně trend v posledních letech velí jasně. Sportovní právo se i v důsledku vzrůstajícího ekonomického přínosu sportu vyvíjí, a zejména v zahraniční literatuře je tento pojem běžně užíván. Autoři tak pojmenovávají své monografie, univerzity nabízejí studium sportovního práva v rámci samostatných předmětů, některé dokonce i jako postgraduální programy.³ Jistou analogii bych viděl s rozvojem zdravotnického práva, které si taktéž pro svou jedinečnost místo na slunci získává postupně více a více.

Definice sportovního práva je velice složitá a jak trefně pojednává James: „*Víme, co je to sportovní právo, ale nedokážeme ho definovat [...]*“.⁴ Nejedná se o ucelený samostatný právní systém, ale využívá a pracuje s normami práva ústavního, správního, občanského, pracovního, trestního a dalších odvětví, přičemž rozhodujícím kritériem v právním vztahu bude existence jistého sportovního prvku. Velkou roli v této oblasti na našem území hraje judikatura a právní doktrína. Jednoznačnou chybou českého soudnictví je nezveřejňování rozsudků nižších soudních instancí, které například v sousedním Slovensku již pár let funguje. Není tak možné sledovat podrobně soudní praxi v rozhodování sporů se sportovním prvkem a bohužel jen málo z těchto případů se dostane k vyšším soudům, kvůli čemuž nedochází ke sjednocování a utváření ustálené judikatury. Přitom je to právě judikatura NS, která v této oblasti formuje sportovní právo jako takové a má na něj zásadní vliv.

Ani právní doktrína v ČR není příliš rozvinutá. Sportovním právem se u nás rozsáhle věnuje pouze Králík, který je autorem několika monografií a rovněž dlouhodobě a soustavně publikuje v odborných časopisech. Z dřívějších autorů mohu jmenovat autora první knihy týkající se sportu a práva na našem území Jozefa Prusáka.⁵ K otázkám občanskoprávní odpovědnosti sportovce za škodu přispělo ještě pár dalších autorů, které ve své práci zmíním, nicméně jak sám Králík v několika svých článcích uvádí, v porovnání se zahraniční tvorbou velice zaostáváme a daná problematika je stále řešena pouze okrajově,⁶ což se příliš nezměnilo ani s účinností OZ.

² K pojmu sportovní právo viz KRÁLÍK, Michal. *Právo ve sportu*. Praha: C.H. Beck, 2001, s. 141.

³ Viz monografie např. GARDINER, Simon. *Sports law*. 3rd edition. Abingdon: Cavendish Publishing, 2006. 724 s.; JAMES, Mark. *Sports Law*. 2nd edition. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2013. 346 s. Ani jeden z autorů existenci sportovního práva nezpochybnuje. Z českých publikací mohu jmenovat KUKLÍK, Jan. *Sportovní právo*. Praha: Auditorium, 2012. 182 s., kde Kuklík vznik tohoto právního odvětví opírá o zahraniční trendy, judikaturu a rostoucí počet soudních případů (kapitola I., KUKLÍK, Jan. *Existuje sportovní právo?*).

⁴ JAMES 2013, s. 3.

⁵ PRUSÁK, Jozef. *Šport a právo: úvod do dejín, teórie a praxe právnej zodpovednosti v športe*. Bratislava: Šport, 1985. 247 s.

⁶ Neutěšující stav konstatoval Králík již v KRÁLÍK, Michal. Zamyšlení nad tzv. sportovním právem. *Právní rozhledy*, 1998, roč. 6, č. 10, s. 485; a poté o 8 let později i v KRÁLÍK, Michal. Civilněprávní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy ve světle evropské a světové judikatury 20. a 21. století. *Soudní rozhledy*, 2006, roč. 12, č. 8, s. 285.

1.1 Sport

Definovat „sport“ se pokusilo mnoho autorů.⁷ Pro účely této práce nepovažuji za nutné přesné vymezení tohoto pojmu, spíše jeho případné třídění do různých kategorií, které je možné podle mnoha hledisek a faktorů. Z pohledu odpovědnosti sportovce za škodu může být relevantní dělení dle ziskovosti na sport amatérský, poloprofesionální a profesionální. Profesionální sportovci provozují sportovní činnost za účelem dosažení zisku, kdežto rekreační, amatérští a poloprofesionální sportovci, kterých je naprostá většina, vykonávají tuto činnost zdarma (či za protihodnotu zcela zanedbatelnou) a sportují ve svém volném čase. Existují teorie, které přiznávají větší míru ochrany amatérským a rekreačním sportovcům právě z důvodu výkonu sportu jako záliby a absenci finanční motivace. Jednou z těchto zajímavých teorií je odpovědnost za škodu při sportovních úrazech z pohledu ekonomické analýzy práva, kterou na našem území rozpracoval Libor Dušek⁸ a která bude analyzována v kapitole 3.3.

Jedno z dalších odlišení může být na sport organizovaný a neorganizovaný. Provozování sportů organizovaných spočívá v jejich uskutečňování v rámci různých soutěží (není vždy podmínkou) spadajících pod oficiální sportovní svazy nebo jiné obdobné organizace. Členství v těchto svazech či v klubech, které jsou jejími členy, je nezbytné pro výkon sportu v rámci jednotlivých svazem řízených soutěží. Neorganizovaným sportem pak budou všechny ostatní sporty (sportovní činnosti) mimo organizační rámec daného svazu, které může uskutečňovat kdokoli.

Zkoumaným subjektem právního vztahu odpovědnosti za škodu na zdraví v této práci jsou „sportovci“. Opět můžeme nalézt spoustu definic, kdo je sportovcem, což však nepovažuji za nutné. Vhodné je snad jen zmínit, že odpovědný za škodu může být i trenér, instruktor, supervizor, rozhodčí, sportovní svaz či lékař.⁹ Tyto subjekty však nebudou v této práci zkoumány.

A který sport je nejrizikovější? Nejvíce zranění spojených se sportem alespoň ve Spojených státech amerických byla v roce 2015 cyklistika, poté basketbal a na třetím místě americký fotbal.¹⁰ Výzkum, ze kterého vycházím, ovšem nerozlišuje příčiny zranění. Z povahy daných sportů tak lze

⁷ Viz KRÁLÍK 2001, s. 29 a násl.

⁸ DUŠEK, Libor. *Odpovědnost za sportovní úrazy pohledem ekonomické analýzy práva* [online]. sites.google.com/view/libordusek/home, 2008 [cit. 25. listopadu 2017]. Dostupné na <http://home.cerge-ei.cz/ldusek/LEblog/200803_sport_odpovednost_seminar.pdf>.

⁹ JAMES 2013, s. 91. Pro zajímavost mohu uvést, že Pravidla fotbalu v pravidle 5 (bodě 6) vylučují odpovědnost rozhodčího, který nesmí být činěn odpovědným za žádná zranění hráčů, diváků nebo za jakékoli škody na majetku jakéhokoliv druhu. Příkladem Pravidla uvádí rozhodnutí o tom, zda stav hrací plochy umožňuje sehrát utkání. *Pravidla fotbalu zpracované Pravidlovou komisí FAČR*, platné od 1. 7. 2016. [online]. facr.fotbal.cz. Dostupné na <<http://facr.fotbal.cz/document/download/21833>>. Vyloučení soudní pravomoci pochopitelně takovýmto ujednáním možné není.

¹⁰ Consumer Product Safety Commission. *NEISS Data Highlights – 2015*. [online]. [cit. 7. listopadu 2017]. Dostupné na <<https://www.cpsc.gov/s3fs-public/2015%20Neiss%20data%20highlights.pdf>>.

pouze odhadovat, který bude nejvíce rizikový v oblasti odpovědnosti za způsobenou škodu na zdraví jiným sportovcem. Oproti basketbalu, ale i evropskému fotbalu (kopané), dochází v americkém fotbale ke kontaktu s protihráčem nepřetržitě a riziko zranění jiného sportovce je zdaleka největší.¹¹ Jelikož se jedná o sporty opravdu zcela odlišné, je patrné, že nebude lehké se v této práci dopracovat k obecným závěrům, které by byly použitelné bez výjimek na všechna sportovní odvětví.

1.2 Zranění způsobená mimo hlavní děj hry

Anglosaské právo rozlišuje zranění způsobená tzv. „off-the-ball“ a „on-the-ball“.¹² Volněji přeloženo se jedná o situace, kdy k incidentu dojde mimo hlavní děj hry nebo přímo bezprostředně při hře. Příkladem prvního typu zranění je úder pěstí protihráči při zápase a způsobení zlomení čelisti. „On-the-ball“ zranění naopak bývá zapříčiněno vinou nešťastné náhody, přílišné tvrdosti, bezohlednosti soupeře či z jiných důvodů, jejichž společným znakem je způsobení zranění tzv. „v zápalu boje“. Při excesech sportovců, kdy dojde mimo hlavní děj hry k útoku na jiného účastníka, se dostáváme taktéž do sféry trestního práva a v judikatuře zemí „common law“ najdeme spousty rozhodnutí, kdy byl takový exces potrestán i nepodmíněným odsouzením k trestu odnětí svobody.¹³ V takových případech jistě není důvod poskytovat sportovcům ochranu a i trestněprávní odpovědnost je bez dalšího zcela na místě. Při způsobení zranění v zápalu boje je trestněprávní odpovědnost taktéž možná, avšak nepodmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody bude spíše raritou.¹⁴

V této práci se budu věnovat občanskoprávní odpovědnosti při škodě na zdraví způsobené při hře, tedy „on-the-ball“. Ve většině případů se bude jednat o zranění způsobené nedbalostně. Úmyslný útok je však taktéž možný a byl by předmětem dokazování. Málodko se k úmyslu přizná tak jako Roy Keane ve své autobiografii ohledně likvidačního zákroku na protihráče Haalanda.¹⁵ Výhodou profesionálních sportů vyšší úrovně je jejich medializace a tvorba videozáznamů,

¹¹ Objevily se i názory a argumenty na úplné zakázání tohoto sportu, který je právem považovaný za jeden ze zdravotně nejrizikovějších. Viz BRY, Dave. *American football is too dangerous, and it should be abolished*. [online]. theguardian.com, 4. ledna 2016 [cit. 7. listopadu 2017]. Dostupné na <<https://www.theguardian.com/commentisfree/2016/jan/04/american-football-is-too-dangerous-and-it-should-be-abolished>>.

¹² Případně on/off-the-puck, dle sportu. Srov. JAMES 2013, s. 118 a GREENE, Daniel S. From the Ice to the Courtroom: Analyzing the Relationship between Professional Ice Hockey and Tort Liability. *The Sports Lawyers Journal*, 2016, č. 23, s. 59 a násl.

¹³ Viz R v Birkin (1988) 10 Cr App R (S) 303 – 6 měsíců za nadvakrát zlomenou čelist způsobenou úderem pěstí; R v Lloyd (1989) 11 Cr App Rep (S) 36 – 18 měsíců za zlomeninu lící kosti způsobenou kopem. Za zmínku stojí zajímavost, že ač jsou si právní řády Anglie, Spojených států amerických a Kanady hodně blízké, pouze anglické soudy za podobné incidenty ukládají nepodmíněné tresty odnětí svobody.

¹⁴ Příkladem mohou uvést usnesení NS ze dne 21. března 2007, sp. zn. 3 Tdo 1355/2006, kde v souboji o míč při fotbalovém utkání byla poškozenému způsobena mimo jiné tříštivá zlomenina lýtkové kosti. Obviněný byl uznán vinným, od potrestání bylo však upuštěno.

¹⁵ COX, Neville. Civil Liability for Foul Play in Sport. *The Northern Ireland Legal Quarterly*, 2003, č. 54, s. 351 – 352. Videozáznam zákroku je dostupný na youtube.com – <https://www.youtube.com/watch?v=p_st29mIQwU>.

at' už pro mediální, nebo vzdělávací účely, které poté mohou sloužit jako důkazní materiál. Nicméně ani videozáznam k náhradě škody na zdraví v případě Keana nepomohl, neboť se nepodařilo prokázat, že onen útok měl negativní vliv na konec kariéry zraněného Haalanda.¹⁶

1.3 Sportovní pravidla

Sportovní pravidla (normy) jsou jedním ze základních odlišujících kritérií sportu od ostatních lidských činností. Jedná se o normy chování v rámci konkrétního sportovního odvětví, jejichž dodržování je kontrolováno a vyžadováno. Nejsou však normami právními. S těmi je lze podřadit společně pod výše postavený pojem - sociální normy.¹⁷ Vzájemně se však odlišují v mnoha směrech. Základním rozdílem je forma, ve které se sportovní norma vyskytuje. Na rozdíl od normy právní není stanovena státem, neobsahuje tak všeobecně závazné příkazy, zákazy či dovolení.¹⁸ Tvůrcem sportovních norem jsou subjekty odlišné od státu. U organizovaného sportu se bude ve většině případů jednat o subjekty soukromoprávní, které mohou mít různou formu (nejčastěji to bude spolek – např. Český svaz házené, Fotbalová asociace ČR). Pravidla neorganizovaného sportu mohou být shodná s pravidly vydanými jednotlivými svazy nebo mohou být individuálně upravena sportovci dle jejich představ. Tvorba sportovních pravidel ani zajišťování organizace sportovních soutěží však není výkon veřejné moci, tudíž nelze hovořit v tomto kontextu o samosprávě dle správního práva či delegované normotvorbě.¹⁹ Nejedná se o normativní akty, ani interních normativní instrukce ve smyslu státních struktur.²⁰

Závaznost sportovní normy je zejména v rovině sportovní, ale i v rovině právní, kde ji lze také vynutit (viz např. níže uvedené nepsané normy smluvního typu).²¹ K plnění povinnosti vyplývající z takové normy nelze zavazovat kohokoliv, ale pouze druhově definovaný, blíže neurčený okruh subjektů. Těmi budou jednotliví sportovci. Pomůžeme-li si opět dělením sportu na organizovaný a neorganizovaný, můžeme určit okruh subjektů, pro který budou sportovní normy závazné. U organizovaného sportu jimi budou členové daného svazu (či jeho obdoby),

¹⁶ Tamtéž.

¹⁷ PRUSÁK 1985, s. 82.

¹⁸ Tamtéž s. 90-91.

¹⁹ Nedochozí zde k naplnění znaků samosprávy, viz. SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo*. 3., aktualiz. a upr. vydání. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013, s. 317 – 318.

²⁰ SÁDOVSKÝ, Stanislav. *Právní aspekty násilí ve sportu*. Praha: Karolinum; Učební texty Univerzity Karlovy v Praze, 2010, s. 49 – 50.

²¹ Tamtéž. Sádovský hovoří pouze o závaznosti v rovině sportovní. Nezhledňuje však dělení sportovních norem na normy smluvního typu, jako to dělá ve své práci Sup. SUP, Martin. *Odpovědnost za škodu způsobenou sportovní činností (odpovědnost sportovce za sportovní úraz): Disertační práce*. Univerzita Karlova v Praze, právnická fakulta, katedra občanského práva, 2009. 264 s.

případně členové jednotlivých klubů/oddílů.²² Zjednodušeně řečeno sportovec dobrovolným vstupem do svazu/klubu souhlasí s danými sportovními normami a zavazuje se k jejich dodržování.²³ U neorganizovaného sportu budou zavázáni k dodržování pravidel jednotliví sportovci na základě smluvního ujednání, na kterém se shodli.

Sportovní normy lze dělit podle způsobu vyjádření na psané a nepsané (*lex scripta* a *lex non scripta*). Psaná pravidla vydávají mezinárodní organizace, vnitrostátní organizace, svazy a územní orgány.²⁴ Tyto vymezují jednotlivé sportovní odvětví, stanovují vzájemná práva a povinnosti participujících sportovců, zajišťují ale i organizačně-technické otázky daného sportu. Jejich jednoznačnou výhodou je snadná identifikace a určení obsahu.²⁵ Nepsané sportovní normy dělí Sup na sportovní obyčeje (zvyklosti) a ústní (případně konkludentní) multilaterální soukromoprávní smluvní ujednání participujících sportovců. Sportovními zvyklostmi se rozumí nepsaná pravidla, která se postupně formovala a došlo u nich na základě dlouhodobé realizace k jejich přijetí a závaznosti. Tyto obyčeje doplňují psaná pravidla a jejich porušení je obdobně sankcionováno příslušnými orgány.²⁶

Druhou kategorií jsou nepsané normy smluvního typu, které se vyskytují velice často, aniž by si to sami sportovci uvědomovali. Jedná se o ústní či konkludentní smluvní ujednání s následujícími znaky a vlastnostmi:

1. základem jsou sportovní normy přijaté sportovním svazem, které jsou často významně modifikované;
2. modifikace je realizována ústně/konkludentně na sportovní události mezi participujícími sportovci;
3. nejedná se o rozhodnutí orgánů soukromoprávních subjektů, ale o multilaterální smluvní ujednání participujících sportovců, jehož obsahem je sjednání sportovních norem;
4. na tomto základě je realizována sportovní činnost, která je vykonávána mimo organizaci sportovního svazu a nepodléhá jeho doзору ani jurisdikci jeho orgánů.²⁷

²² Mírně odlišná je situace při vstupu do daného klubu, který je členem daného svazu. Povinnost sportovců k dodržování sportovních norem svazu je pak dána smluvně, kdy se zavazují řídit i normami sportovního svazu. SUP 2009, s. 29 – 30.

²³ SUP 2009, 28 – 30.

²⁴ PRUSÁK 1985, s. 111.

²⁵ SUP 2009, s. 24 a 34.

²⁶ Tamtéž s. 34 – 36. Prusák rozlišuje nepsané normy na sportovní zvyklosti, obyčeje a pravidla fair play. Sup ve své klasifikaci spojuje tyto tři kategorie do jedné, zřejmě z důvodu obsahové podobnosti a navíc přidává kategorii nepsaných pravidel existujících v kontraktní formě. PRUSÁK 1985, s. 112.

²⁷ SUP 2009, s. 37 – 39.

Příkladem může být zápas v kopané mezi lidmi, kteří se sešli na místním hřišti. Základními normami budou pravidla fotbalu stanovená národním svazem, v případě ČR tedy Fotbalovou asociací ČR, která účastníci budou ve většině případů modifikovat, ať už se bude jednat o počet aktivních hráčů, délku trvání zápasu, nebo například zákaz některých zákroků (skluzů). Ne vždy si hráči všechna pravidla vyjasní ústně před samotnou hrou, často se bude jednat o konkludentní přijetí pravidel a zvyklostí dané sportovní události. Tyto normy se vyskytují zejména při amatérské a rekreační sportovní činnosti, neorganizované žádným svazem. A je to právě tento druh sportu, kde velice často dochází ke zranění z důvodu horší koordinace pohybu, nezkušenosti nebo nedostatku fyzické připravenosti. Zřejmým problémem bude poté dokazování obsahu smluvních práv a povinností účastníků dané sportovní události, která mohou být klíčová pro určení odpovědnosti za škodu na zdraví.

1.3.1 Odpovědnost za porušení pravidel uvnitř sportovní organizace

V případě porušení sportovních norem dochází k následku, kterým je ve většině případů sankce.²⁸ Obecně je porušení pravidel hry poměrně běžné a v mnoha sportech je jejich neoddiskutovatelnou součástí. Dodržování pravidel uvnitř sportovních organizací je většinou zajišťováno minimálně na dvojí úrovni. Přímou během dané aktivity dohlíží na dodržování sportovních norem rozhodčí. Určitá porušení pravidel pak mohou být potrestána i disciplinárním orgánem příslušného svazu, jedná-li se o organizovaný sport.²⁹ Obecnou a neoddiskutovatelnou povinností rozhodčího (ale i disciplinárního orgánu) je jeho nestrannost. Jedná se o imanentní náležitost výkonu funkce každého rozhodčího. Vezmu-li příklad z fotbalu, jeho pravidla tuto povinnost dokonce přímo neobsahují. Nestrannost zmiňují pouze v kontextu možnosti hlavního rozhodčího vyloučit asistenta rozhodčího, který není nestranný, a taktéž při volbě oddílového asistenta rozhodčího, kterým může být zvolena pouze osoba skýtající záruku nestrannosti.³⁰ Při použití argumentu „a minori ad maius“ dojdeme k závěru o povinnosti zachovávat nestrannost všech rozhodčích, což je obecným zvykem ve všech sportovních odvětvích. Bez jeho dodržování by sport ztrácel svůj smysl. Rovnost v rozhodování nenabourává různý „metr“ rozhodčího, kdy může subjektivně hodnotit různé situace s odlišnou mírou přísnosti než jiný rozhodčí (za předpokladu, že je tato míra pro každého sportovce v rámci stejné soutěže či stejného zápasu shodná).

²⁸ Není tomu tak vždy, porušení např. některých pravidel „fair play“ není sankcionováno vůbec, ač mohou být vyjádřena i písemně.

²⁹ U dvou nejsledovanějších sportů v ČR, fotbalu a hokeje, to je Disciplinární komise Ligové fotbalové asociace a Disciplinární komise ČSLH.

³⁰ Pravidlo 6.1. a 6.36. *Pravidla fotbalu zpracované Pravidlovou komisí FAČR.*

Minimálně označením své funkce může připomínat rozhodčí osobu rozhodce. Rozhodcem však není. Činnost rozhodčího je činností faktickou, vykonávanou bezprostředně, „v terénu“. Nejedná se o rozhodování majetkových sporů, neuzavírá se rozhodčí smlouva, nevede se žádné řízení.³¹ Rozhodčím orgánem, konkrétně rozhodčí komisí spolku, by však mohl být orgán zřízený příslušnou sportovní asociací (ve většině případů bude mít tato asociace právní formu spolku), ať už jeho název bude jakýkoliv (arbitrážní, disciplinární komise apod.). Spolek musí danou komisi samostatně zapsat ve veřejném spolkovém rejstříku a splnit další zákonné náležitosti.³² Do pravomoci tohoto orgánu by pak spadaly záležitosti určené stanovami, o kterých by komise mohla rozhodovat formou rozhodčích nálezů (exekučních titulů).³³ Mezi největšími sportovními spolky na našem území jsem však takovou právní úpravu nenašel a tak se vydávají rozhodnutí orgánů spolků, která nejsou exekučními tituly, jak bylo běžné do doby před účinností OZ. Druh sankce pak závisí na sportovním odvětví, intenzitě porušení a posouzení kompetentního orgánu.³⁴ Může se jednat o napomenutí, pokutu, zákaz činnosti, vyloučení ze svazu apod.

Postup v případě, kdy dojde během utkání ke zranění, bude následující. O zákroku na prvním místě rozhodne rozhodčí a posoudí jeho soulad s pravidly. Jak je uvedeno v předchozí kapitole, rozhodčí by se neměl omezit pouze psaná pravidla, zkoumat by měl i soulad s nepsanými pravidly (fair play, zvyklosti hry či smluvní ujednání), která jsou taktéž sportovními normami.³⁵ V případě zjištění rozporu zákroku s těmito normami může udělit příslušnou sankci. V předem určených případech se bude zákrokem zabývat i disciplinární orgán daného svazu, který může sportovce dodatečně potrestat. Takové rozhodnutí disciplinárního orgánu je ve většině případů přezkoumatelné soudem. Zraněnému sportovci ovšem disciplinární orgán přiřknout náhradu škody na zdraví nemůže.³⁶ Z pohledu občanskoprávní odpovědnosti za škodu na zdraví bude však posouzení rozhodčího, případně disciplinárního orgánu značně důležité. Německá judikatura v jednom ze svých rozhodnutí dokonce stanovila, že „v řízení o náhradě škody

³¹ Viz zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZRR“). Například Arbitrážní komise České basketbalové federace rozhoduje spory „členů ČBF vzniklé v souvislosti s jejich působením v basketbalu“ – vymezení je tedy velice široké. Článek XVIII., bod 18.2 Stanov České basketbalové federace z. s. [online]. Česká basketbalová federace. Schválené Valnou hromadou ČBF konanou dne 12. května 2014. [cit. 28. února 2018]. Dostupné na <<http://www.cbf.cz/files/77042MDZ.pdf>>.

³² § 29 odst. 1 písm. c) zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, ve znění pozdějších předpisů.

³³ § 265 OZ; § 1 písm. b) ZRR.

³⁴ SUP 2009, s. 22.

³⁵ Např. u nejrozšířenějšího sportu na našem území, fotbalu, je v pravidlech, konkrétně v pravidle 5 (bod 2), uvedeno, že rozhodnutí rozhodčího „budou provedena podle Pravidel fotbalu a „v duchu hry“ a podle nejlepších schopností a možností rozhodčího“. Pravidla fotbalu zpracované Pravidlovou komisí FAČR.

³⁶ Např. v jinak velice podrobném disciplinárním řádu Fotbalové asociace ČR se náhrada škody za „surovou hru“, kterou způsobil škůdce poškozenému omezení v obvyklém způsobu života, vůbec neřeší. Škůdce by obdržel pokutu, či zákaz činnosti. § 42 odst. 3 Disciplinárního řádu Fotbalové asociace ČR. [online]. Fotbalová asociace České republiky. Schválen Výkonným výborem Asociace dne 24. července 2015 a nabyl účinnosti dnem 24. července 2015. [cit. 4. února 2018]. Dostupné na <<https://urednideska.fotbal.cz/document/download/724>>.

je třeba vycházet z posouzení zákerou rozhodčím do té míry, do které nebylo průkazně vyvráceno jako nesprávné.³⁷

Česká právní úprava ani judikatura nepředpokládá tuto presumpci správnosti posouzení rozhodčího. Důkazní břemeno v řízení o náhradě škody na našem území ponese žalobce, který tak bude povinen tvrdit a prokázat rozhodné skutečnosti, a právě výslech rozhodčího může být jedním z nejhodnotnějších důkazních prostředků.³⁸ Osobně bych byl s německým přístupem opatrný, zvláště pak při sportovních akcích, které jsou organizované, avšak amatérského charakteru, kde kvalita rozhodčích nemusí být na nejvyšší úrovni. Vhodnější mi v tomto případě připadá setrvání na zásadě volného hodnocení důkazních prostředků, jak stanovuje § 132 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů. Za předpokladu objektivitu rozhodčího však může být tato osoba v mnohých případech jediným nestranným svědkem, který má dostatečnou znalost pravidel daného sportu.

³⁷ Rozsudek Amtsgericht Ettenheim ze dne 14. června 1991, sp. zn. C 44/91.

³⁸ SVOBODA, Karel a kol. *Civilní proces: obecná část a sporné řízení*. Praha: C.H. Beck, 2014, s. 255 a 286.

2 Právní úprava v oblasti občanskoprávní odpovědnosti sportovce za způsobenou škodu na zdraví

Speciální soukromoprávní úpravu odpovědnosti sportovců v českém právním řádu nenajdeme. Aplikují se tedy normy občanského práva, konkrétně občanský zákoník, kde odpovídající ustanovení najdeme v hlavě III. s názvem „Závazky z deliktů“. V důvodové zprávě k OZ můžeme vyčíst, že základní myšlenkou nové právní úpravy v oblasti náhrady újmy (po vzoru zahraničních občanskoprávních kodexů) je vypořádání škody, zejména posouzení, zda vzniklou škodu ponese poškozený, nebo mu ji má někdo nahradit. Vycházíme přitom z obecně uznávané zásady „neminem laedere“, jež je východiskem obecné prevenční povinnosti, kterou se budu zabývat.³⁹

S účinností OZ došlo ke změně terminologie spousty zavedených pojmů. Jedním z mnoha byly pojmy „škoda“ a „újma“, které nejen laická veřejnost často zaměňovala. OZ upřednostňuje jako základní východisko pojem újma, který v sobě zahrnuje újmu majetkovou i nemajetkovou, a je tedy pojmu škoda obsahově nadřazený. Pojetí škody se bude držet dosavadní judikatury a bude se vykládat jako újma, která se projevuje v majetkové sféře poškozeného. Nově však nebude označovat „újmu na majetku“, nýbrž „újmu na jmění“, kterou se dle § 495 OZ rozumí souhrn majetku i dluhů.⁴⁰ Praktický důvod k odlišení pojmu škody a újmy v deliktním právu není, a tak pro lepší srozumitelnost je v celé práci používán pojem „škoda“.⁴¹

OZ dle důvodové zprávy taktéž mění pojetí odpovědnosti jako hrozby sankcí a chápe tento pojem jako odpovědnost za své jednání a za splnění své povinnosti,⁴² k čemuž má např. Melzer jisté výhrady, avšak uznává, že praktický význam této změny je pochybný.⁴³ V následujících podkapitolách se tedy budu stručně věnovat právnímu rámci odpovědnosti sportovce za škodu v účinné právní úpravě.

2.1 Podmínky odpovědnosti za škodu v občanském zákoníku

OZ uvádí tři hlavní skutkové podstaty civilního deliktu, kterými jsou porušení dobrých mravů, porušení zákona a porušení smluvní povinnosti. Základním ustanovením, ze kterého se vyvozuje odpovědnost sportovce za škodu na zdraví, je § 2910 OZ: „*Škodce, který vlastním zaviněním poruší povinnost stanovenou zákonem a zasáhne tak do absolutního práva poškozeného, nahradí*

³⁹ BEZOUŠKA, Petr. In HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI: závazkové právo: zvláštní část (§ 2055-3014): komentář*. Praha: C.H. Beck, 2014, s. 1512.

⁴⁰ Tamtéž, s. 1497 – 1498.

⁴¹ Srov. TICHÝ, Luboš, HRÁDEK, Jiří. *Deliktní právo*. Praha: C.H. Beck, 2017, s. 91. Autoři zde chápou pojmy újma a škoda jako synonyma a taktéž nevidí praktický důvod k odlišování těchto dvou pojmů.

⁴² Důvodová zpráva k Novému občanskému zákoníku. Justice.cz [online], [cit. 23. října 2017]. Dostupné na <<http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>>.

⁴³ MELZER, Filip. In MELZER, Filip, TEGEL, Petr a kol. *Občanský zákoník: velký komentář*. Praha: Leges, 2013, s. 315 – 318.

*poškozenému, co tím způsobil. Povinnost k náhradě vznikne i škůdci, který zasáhne do jiného práva poškozeného zaviněným porušením zákonné povinnosti stanovené na ochranu takového práva.*⁴⁴ Jiným možným řešením by bylo zkoumání odpovědnosti za porušení smluvní povinnosti dle § 2913 OZ. Vycházelo by se z dělení sportovních pravidel dle Supa, jak jsem zmínil výše, které připouští existenci ústně (konkludentně) uzavřené soukromoprávní smlouvy participujících sportovců o znění pravidel hry. Tento přístup však v soudní praxi nebyl doposud řešen a ani se nepředpokládá jeho aplikace.

Z § 2910 OZ vyvozujeme dvě skutkové podstaty nacházející se ve větě první a druhé. Obecnými předpoklady vzniku subjektivní odpovědnosti k náhradě škody pak jsou:

1. protiprávní čin;
2. škoda;
3. příčinná souvislost mezi protiprávním činem a škodou;
4. zavinění.⁴⁵

2.1.1 Škoda

V případě, že škůdce způsobí jinému škodu, musí čelit nepříznivým právním následkům, které spočívají v jeho povinnosti napravit vadný stav (reparace), a to primárně formou uvedení do předešlého stavu (naturální restituce), případně poskytnutím peněžitého odškodnění (monetární restituce).⁴⁶ Bavíme-li se o způsobení škody na zdraví, můžeme z povahy věci s jistotou vyloučit naturální restituci, která nebude prakticky možná. Škodou bude škoda na zdraví, stejně tak jako ušlý zisk v důsledku rekonvalescence sportovce, ztráta výdělečné schopnosti a další nahraditelné ztráty. Ty budou způsobeny v příčinné souvislosti s jednáním škůdce. Jak bude později taktéž patrné na případech řešených před soudy, určení, zda vznikla škoda na zdraví, nepatří mezi problematické otázky (může ovšem být – např. u tzv. duševních útrap). Obtížnější bude v daném konkrétním případě stanovení její výše.

2.1.2 Příčinná souvislost

Dalším nezbytným předpokladem vzniku subjektivní odpovědnosti je příčinná souvislost (tzv. kauzalita nebo kauzální nexus), která se dá velice stručně charakterizovat jako přičtení škody škůdci (ať už jeho jednáním, nebo jednáním třetí osoby, za kterou zodpovídá, či způsobením škody věcí, kterou měl mít pod kontrolou).⁴⁷ Kauzalita je v české praxi nejčastěji zkoumána pomocí teorie podmínky (conditio sine qua non), která říká, že příčinná souvislost jednání

⁴⁴ Problematika v soudní praxi zatím na úrovni NS řešena nebyla, ale v souladu s předchozí praxí lze dovodit použitelnost právě tohoto ustanovení na podobné případy. Obdobně to vidí i Králík, srov. KRÁLÍK 2016a s. 462 – 463.

⁴⁵ BEZOUŠKA, Petr. In HULMÁK 2014, s. 1542.

⁴⁶ § 2951 odst. 1 OZ; TICHÝ 2017, s. 284.

⁴⁷ TICHÝ 2017, s. 125.

a následku není dána, pokud by následek bez tohoto jednání nenastal.⁴⁸ Zajímavý problém představují tzv. predispozice, které mohou spolupůsobit na vznik škody. Mluvíme pak o příčinné souvislosti mezi jednáním škůdce a vznikem škody. Relevantní může být u různých druhů sportu, zejména u sportů bojových, kdy např. boxer po několikaleté kariéře může mít větší predispozici k určitým zraněním hlavy než běžná osoba. České soudy dlouhodobě vyjadřují názor, že samotná predispozice poškozeného nevyklučuje příčinnou souvislost mezi škodným jednáním a vznikem škody.⁴⁹ Problematika predispozice by pak byla předmětem dokazování, zejména formou znaleckých posudků. Za více problematické však považují stanovení protiprávnosti a zavinění.

2.1.3 Protiprávnost

Protiprávnost je typickým příkladem neurčitého právního pojmu. Melzer jej vymezuje jako rozpor se zákazy a příkazy právního řádu.⁵⁰ Může být založena dvěma způsoby, dle kterých ji dělíme na protiprávnost jednání a protiprávnost následku.⁵¹ Při aplikaci těchto dvou protiprávností na skutkově obdobný případ můžeme dojít k naprosto odlišným výsledkům. Petrov ve svém článku dává dobrý příklad ze sportovního prostředí, kde porovnává tyto dvě kategorie u jednání lyžaře, který byť dodržel potřebnou opatrnost, usmrtil při srážce turistu. V takové situaci lze hovořit o protiprávnosti následku (poškození chráněného statku), nikoli však o protiprávnosti jednání, když splnil požadovanou míru opatrnosti.⁵²

Protiprávnost jednání (tzv. Verhaltensunrecht) je v našem právním řádu většinou přijata, a to i po rekodifikaci soukromého práva.⁵³ Protiprávní je tedy jednání, které je v rozporu s příkazy nebo zákazy stanovenými v právním řádu. Následek se neposuzuje, je vnímán pouze jako negativní jev a důvod pro zkoumání protiprávnosti.⁵⁴ Při aplikaci teorie jednání na sportovní zranění se bude zkoumat protiprávnost jednání sportovce, samotná závažnost zranění nebude při aplikaci této teorie stačit k určení protiprávnosti činu.

Protiprávnost následku (tzv. Erfolgsunrecht) je uplatňována např. ve Švýcarsku a částečně v Německu (pokud se týká přímých zásahů do absolutního práva). Za protiprávní se považuje zásah nebo i již nebezpečí hrozící absolutnímu právu.⁵⁵ K takové míře ochrany jsou způsobilé pouze nejvýznamnější právní statky jako život, zdraví, svoboda, či vlastnictví. Jsou-li tyto

⁴⁸ PAŠEK, Martin. In PETROV, Jan a kol. *Občanský zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2017, s. 2833 – 2834.

⁴⁹ Rozsudek NS ze dne 22. prosince 2016, sp. zn. 25 Cdo 4301/2015; rozhodnutí NS ze dne 28. 4. 1962 sp. zn. 4 Cz 86/61, uveřejněné ve Sbírce rozhodnutí a sdělení soudů ČSSR, pořadové číslo 1/1963.

⁵⁰ MELZER, Filip. Ustanovení § 415 občanského zákoníku a stanovení protiprávnosti jako předpokladu náhrady škody podle občanského zákoníku. *Casopis pro právní vědu a praxi*, 2002, roč. 10, č. 3, s. 265.

⁵¹ TICHÝ 2017, s. 150.

⁵² PETROV, Jan. Protiprávnost a obecná prevenční povinnost. *Právní rozhledy*, 2007, roč. 15, č. 20, s. 745.

⁵³ HRÁDEK, Jiří. In ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník: komentář. Svazek VI*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 929. Obdobný názor má i PAŠEK, Martin in PETROV 2017, s. 2833, či BEZOUŠKA, Petr in HULMÁK 2014, s. 1545.

⁵⁴ HRÁDEK, Jiří. In ŠVESTKA 2014, s. 929.

⁵⁵ TICHÝ 2017, s. 151.

porušeny, není třeba zkoumat protiprávnost, neboť je dána již protiprávním následkem.⁵⁶ Všechna jednání, která povedou k negativnímu následku, však protiprávní nebudou. Na problémy této teorie upozornil již Melzer při zkoumání protiprávnosti za účinnosti staré občanskoprávní úpravy a za účinnosti OZ se s nimi ztotožňuje i Bezouška, který říká, že „*subjekt zatížený určitou povinností nemůže své jednání ex ante posuzovat dle následku, který nastane teprve v budoucnu*“.⁵⁷ Byť existují argumenty proti těmto závěrům, teorie protiprávnosti následku má mezery i v aplikaci dovoleného rizika či okolností vylučujících protiprávnost.⁵⁸ Melzer vidí povinnost nezasahovat do absolutního práva jako princip, nikoli pravidlo, takže k jeho uplatnění jej bude potřeba poměřit s jinými principy. Negativní následek dle něj protiprávnost neurčuje, nýbrž pouze naznačuje (indikuje), a bude třeba zohlednit právním řádem dovolené riziko či okolnosti vylučující protiprávnost,⁵⁹ což je dle mého názoru hlavní důvod pro nemožnost aplikace této teorie bez výhrad.

Možný je i výklad § 2910 OZ věty první, že zásah do absolutního práva znamená vždy odpovědnost za škodu takto způsobenou, respektive stanovuje protiprávnost takového jednání. Hrádek ale dodává, že hned druhou funkcí protiprávnosti je stanovení předpokladů použití obranných práv (nutná obrana, krajní nouze atd.). Jednání tedy bude protiprávní tehdy, bude-li v rozporu s povinností péče dle § 2912 OZ. Tyto dvě funkce protiprávnosti splývají.⁶⁰ Hrádek však pro rozlišování teorií protiprávnosti nevidí praktický důvod, když považuje za lhostejné, zda je odpovědnost vyloučena z důvodu dodržení standardu péče (jak bude vysvětleno níže), nebo z důvodu absence zavinění. Důležité dle autora je zkoumání motivu a účelu jednajícího (způsobu, jakým absolutní právo porušil), a poté zjišťování případné existence exkulpačního důvodu, nebo důvodu pro prokázání jednání s náležitou péčí.⁶¹ Naopak smysl pro odlišení teorie následku a jednání vidí Bezouška v rozdílném postavení škůdce a poškozeného, kdy důkazní břemeno prokázání protiprávnosti bude ležet na poškozeném a při přijetí teorie jednání bude pro něj důkazní situace značně obtížnější.⁶²

Hrádek nevidí důvod k rozlišování a jinou cestou dochází k obdobným závěrům, avšak i z důvodu zachování kontinuity se starou právní úpravou je většinový názor české akademické obce ve prospěch teorie jednání. Při sportovním zranění bude třeba zkoumat protiprávnost jednání. Samotný zásah absolutního práva poškozeného může protiprávnost jednání indikovat,

⁵⁶ BEZOUŠKA, Petr. In HULMÁK 2014, s. 1545.

⁵⁷ BEZOUŠKA, Petr. In HULMÁK 2014, s. 1545. Srov. MELZER 2002, s. 266.

⁵⁸ Srov. MELZER 2002, s. 266 – 267.

⁵⁹ MELZER 2002, s. 267.

⁶⁰ HRÁDEK, Luboš. In TICHÝ 2017, s. 318.

⁶¹ HRÁDEK, Luboš. In TICHÝ 2017, s. 341.

⁶² BEZOUŠKA, Petr. In HULMÁK. 2014, s. 1545.

bude ji ale třeba dovodit za pomoci dalších ustanovení. Zkoumat se bude, zda toto jednání bylo v rozporu s právním předpisem, či odporovalo zvyklostem soukromého života.⁶³

Jedním z charakteristických znaků sportu jsou sportovní pravidla. Nejedná se o právní normy. V případě porušení těchto pravidel nemůžeme tedy hovořit přímo o porušení zákonné povinnosti nebo ochranné normy, jak vyžaduje § 2910 OZ. Možným řešením bude vycházet z potenciálního porušení obecné prevenční povinnosti. Účinná právní úprava obsažená v OZ upravuje generální prevenci v § 2900 a zní následovně: „*Vyžadují-li to okolnosti případu nebo zvyklosti soukromého života, je každý povinen počínat si při svém konání tak, aby nedošlo k nedůvodné újmě na svobodě, životě, zdraví nebo na vlastnictví jiného.*“ Jedná se o povinnost každého zachovávat určitou míru opatrnosti bez ohledu na to, zda tato povinnost pro něj vyplývá ze smlouvy nebo z obecné právní povinnosti.⁶⁴

Neexistuje-li zvláštní skutková podstata, která by upravovala protiprávnost, lze z § 2900 OZ dovodit existenci protiprávního jednání. Generální prevenční klauzuli však nelze považovat za samostatnou skutkovou podstatu náhrady škody.⁶⁵ Aplikace prevenční klauzule tak bude možná v případě porušení obecně uznávaných pravidel, jako jsou technické normy, požární směrnice či pravidla chování na sjezdovce. Důsledkem jejího porušení je vznik povinnosti nahradit škodu tímto porušením způsobenou, a to na základě právě § 2910 OZ (za předpokladu naplnění všech znaků skutkové podstaty). Nemusí přitom dojít k porušení dobrých mravů, ani žádné jiné povinnosti stanovené zákonem nebo smluvně převzaté. Škůdce pochopitelně může prokázat, že škodu nezavinil a exkulповat se.⁶⁶

Dále lze tuto klauzuli použít pouze, vyžadují-li to okolnosti případu nebo zvyklosti soukromého života. „Okolnosti případu“ znamenají nutnost zvážení míry nebezpečí pro jiné osoby, kterou může průměrně rozumný člověk/odborník⁶⁷ v postavení potenciálního škůdce od konkrétního konání předvídat a očekávat. „Zvyklosti soukromého života“ stanovují jako měřítko obvyklého chování průměrně rozumné osoby nacházející se v obdobné situaci jako konající. Pod tyto dvě kategorie se řadí i sportovní činnost, kde bude potřeba brát v úvahu typ sportu, obvyčeje, nutnost vyššího fyzického nasazení apod.⁶⁸ Hrádek mluví o tzv. „standardu

⁶³ BEZOUŠKA, Petr. In HULMÁK 2014, s. 1545.

⁶⁴ HRÁDEK, Jiří. In ŠVESTKA 2014, s. 892.

⁶⁵ Například Vítová však připouští přímé použití prevenční klauzule pouze na výjimečné případy s dostatečně kvalitním zdůvodněním. VÍTOVÁ, Blanka, DOHNAL, Jakub, KOTULA, Jan. *Náhrada majetkové a nemajetkové újmy v novém občanském zákoníku: komentář ke § 2894 až § 2971: metodika Nejvyššího soudu ke náhradě nemajetkové újmy na zdraví*. Olomouc: Nakladatelství Anag, 2015, s. 28 – 29.

⁶⁶ PAŠEK, Martin. In PETROV 2017, s. 2822 – 2823.

⁶⁷ Při aplikaci § 4 OZ nebo § 5 OZ. Viz PAŠEK, Martin in PETROV 2017, s. 2822 – 2823.

⁶⁸ HULMÁK 2014, s. 1514.

péče“, který je dle daného ustanovení vyžadován a bude v každém konkrétním případě zkoumán.⁶⁹

2.1.4 Zavinění

Zavinění je dalším základním předpokladem odpovědnosti za škodu. Jedná se o vnitřní psychický vztah škůdce k jeho jednání a následkům tohoto jednání. Na zavinění a protiprávnost však nelze nahlížet izolovaně. Hrádek dokonce hovoří o splynutí těchto dvou kategorií, kdy je v praxi dle něj lhostejné, zda jednajícím nebude odpovědný za škodu z důvodu dodržení standardu péče (absence protiprávnosti) nebo proto, že není dáno zavinění. U škody na absolutních právech pak říká, že institutu protiprávnosti není zapotřebí vůbec, neboť je obsahově jednoznačně vymezena a porušení lze zjistit i bez této kategorie. Zkoumat by se tak mělo především dodržení standardu péče.⁷⁰

Základním rozlišením je zavinění úmyslné a nedbalostní. U úmyslného zavinění si škůdce uvědomuje, že jeho jednání vede nebo může vést k protiprávnímu činu a nedbale koná ten, kdo nerespektuje požadovanou péči. Měřítkem pro stanovení nedbalého jednání je jednání osoby průměrných vlastností, obezřetnosti a úsilí, tzv. ideálního člověka. Dle jednání této osoby se stanovuje výše zmíněný standard péče, na základě kterého se pak posuzuje, zda došlo k nedbalému jednání či nikoliv.⁷¹ V § 2911 OZ pak nalezneme presumpci zavinění v případě porušení zákonné povinnosti, takže dovodíme-li porušení zákona skrze porušení prevenční povinnosti z § 2900 OZ, bude zavinění presumováno ve formě nedbalosti. Podstatným určením je tedy stanovení rozsahu povinné péče sportovce během sportovní činnosti. Porušením této péče se bude presumovat nedbalostní zavinění a bude na škůdci, aby prokázal, že následek nezavinil.

K definování stupně opatrnosti, ke které bude sportovec povinen, lze dojít skrze § 5 a § 2912 odst. 2 OZ. V § 5 OZ⁷² se vracíme k pravidlu obecného občanského zákoníku,⁷³ které v OZ64 výslovně upraveno nebylo, a je jím ochrana zvýšeného očekávání veřejnosti od osob prezentujících se jako odborníci. Důvodová zpráva uvádí, že „stavem“ se rozumí i skupina „lidí, kterou sice nelze označit jako skupinu příslušníků určitého povolání, ale u nichž se rovněž

⁶⁹ HRÁDEK, Jirí. In ŠVESTKA 2014, s. 891 – 892. Určitý standard péče je klasickým pojmem deliktního práva v zemích anglosaského právního systému a blíže k jeho vlivu ve sportovněprávní tematice v kapitole 4.3.1.

⁷⁰ HRÁDEK, Luboš. In TICHÝ 2017, s. 177.

⁷¹ HRÁDEK, Luboš. In TICHÝ 2017, s. 178.

⁷² § 5 OZ zní: „1) Kdo se veřejně nebo ve styku s jinou osobou přihlásí k odbornému výkonu jako příslušník určitého povolání nebo stavu, dává tím najevo, že je schopen jednat se znalostí a pečlivostí, která je s jeho povoláním nebo stavem spojena. Jedná-li bez této odborné péče, jde to k jeho tíži.

2) Proti vůli dotčené strany nelze zpochybnit povahu nebo platnost právního jednání jen proto, že jednal ten, kdo nemá ke své činnosti potřebné oprávnění, nebo komu je činnost zakázána.“

⁷³ JGS Nr. 946/1811, Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch für die gesammten deutschen Erbländer der Oesterreichischen Monarchie; obecný zákoník občanský, ve znění pozdějších předpisů.

předpokládají zvláštní znalosti, vlastnosti nebo schopnosti“ a řadí mezi ně i amatérské sportovce.⁷⁴ Ustanovení neobsahuje samostatnou skutkovou podstatu, jde však použít ve spojení s § 2912 odst. 2 OZ, který upravuje domněnku nedbalosti škůdce, který dal najevo zvláštní znalost, dovednost nebo pečlivost nebo který se zavázal k činnosti, k níž je zvláštní znalost, dovednost nebo pečlivost zapotřebí, a neuplatnil-li tyto zvláštní vlastnosti. V takovém případě se má za to, že jedná nedbale. Tyto dvě ustanovení jsou ve vztahu speciality, když zvýšení míry zavinění je upraveno v § 2912 odst. 2. Jak poznamenává Králík, tato ustanovení budou zřejmě představovat obecný základ odpovědnosti sportovce. Vymezuji požadavky, které OZ klade mimo jiné i na sportovce a na základě kterých budou soudy zřejmě hodnotit jejich jednání. Škůdce tak dle těchto kritérií může prokazovat, že škodu nezavinil. Konkretizace těchto ujednání však bude probíhat podle § 2900 OZ.⁷⁵

2.2 Okolnosti vylučující protiprávnost

Nezávisle na uplatněné teorii protiprávnosti (ať už přijmeme za svou teorii jednání, nebo následku) existují korektivy aprobující jednání, které by jinak představovalo protiprávní jednání. Jedná se o typové případy či skutkové podstaty, které lze rozdělit do následujících kategorií:

1. ochranná funkce deliktního práva ve prospěch poškozeného (nutná obrana a krajní nouze);
2. ochranná funkce deliktního práva ve prospěch škůdce nebo veřejnosti (plnění zákonné povinnosti, dovolené riziko a svépomoc);
3. svolení poškozeného.⁷⁶

Při aplikaci okolnosti vylučující protiprávnost, kterou prokazuje škůdce, nedochází k naplnění jednoho ze základních předpokladů subjektivní odpovědnosti za škodu a tím je, jak už z názvu vyplývá, protiprávnost. Při sportovních zraněních můžeme hovořit o aplikaci dovoleného rizika či svolení poškozeného. K jasnému podřazení sportovní činnosti pod jednu z okolností vylučujících protiprávnost u nás doposud nedošlo. Při určení odpovědnosti za škodu na zdraví tak vycházíme z výše zmíněných ustanovení OZ, hlavním zkoumaným elementem je porušení prevenční klauzule z § 2900 OZ, které stanoví protiprávnost jednání sportovce, neboť jak bylo výše zmíněno, rozhodujícím faktorem je nedodržení standardu péče, když samotný negativní následek nemůže bez dalšího stanovovat protiprávnost jednání (za přijetí teorie

⁷⁴ Důvodová zpráva k Novému občanskému zákoníku, s. 36.

⁷⁵ KRÁLÍK, Michal. *Civilněprávní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy (aktuální vývojová východiska a nový český občanský zákoník)*. *Bulletin advokacie*, 2015, č. 7-8, s. 42 – 43.

⁷⁶ HRÁDEK, Jiří. In ŠVESTKA 2014, s. 929 – 930.

jednání). Jednotlivé teoretické úvahy o určení sportovní činnosti jako okolnosti vylučující protiprávnost však budou nastíněny v následujících kapitolách, neboť se jedná další možný přístup k dané problematice a stojí za zvážení, zdali dosavadní právní úprava a soudní praxe je nejlepším řešením těchto případů.

2.3 Odpovědnost za škodu v OZ64

I přesto, že se nedá říct, že bychom v této oblasti práva u nás měli ustálenou judikaturu NS, bude nezbytné vypořádat se se změnami, které přinesla rekodifikace občanského práva z roku 2014 z důvodu zjištění použitelnosti starší judikatury.

Občanský zákoník z roku 1964 upravoval prevenční povinnost v § 415, který velice stručně stanovil, že „každý je povinen počínat si tak, aby nedocházelo ke škodám na zdraví, na majetku, na přírodě a životním prostředí“. Tímto velice široce koncipovaným ustanovením byl do občanského zákoníku vložen princip tzv. generální prevence, který byl doplněn speciálními případy v následujících §§ 416-419. Významným důsledkem tohoto ustanovení, mimo jeho preventivní funkci, je stanovení kritéria protiprávnosti v případech vzniku škody. Porušení této prevenční povinnosti bylo možným předpokladem pro vznik odpovědnosti dle § 420 OZ64.⁷⁷ V případech absence konkrétní právní povinnosti, která by mohla být porušena, se často používala generální prevenční povinnost z § 415 OZ64, což ve výsledku vedlo k velice extenzivnímu pojetí § 420 OZ64. Dané ustanovení taktéž svádělo k interpretaci, že protiprávně jednal každý škůdce, pokud došlo ke škodě. Při takovém výkladu by byl povinen k náhradě škody bez dalšího, což pochopitelně není možné, a docházelo tak k rozporuplným soudním rozhodnutím a k právní nejistotě.⁷⁸

Oproti úpravě v OZ64 došlo při tvorbě OZ k formulačním změnám. Byl rozšířen výčet škod, k nimž by mohlo dojít, a taktéž je prevenční povinnost nově omezena okolnostmi případu a zvyklostmi soukromého života. Aplikace § 2900 OZ je taktéž užší než aplikace § 415 OZ64 a to v následujících případech:

- použije se pouze při konání;
- stíhá subjekt jen tehdy, vyžadují-li to okolnosti případu nebo zvyklosti soukromého života;⁷⁹
- chrání pouze výslovně stanovené statky – svobodu, život, zdraví a vlastnictví;
- chráněný statek musí náležet jiné než povinné osobě.⁸⁰

⁷⁷ PSUTKA, Jindřich. In FIALA, Josef, KINDL, Milan a kol. *Občanský zákoník: komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, s. 633 – 636. Znění § 420 odst. 1 OZ64 – „Každý odpovídá za škodu, kterou způsobil porušením právní povinnosti.“

⁷⁸ Srov. PETROV 2007, s. 745 – 747; a VÍTOVÁ 2015, s. 27 – 28.

⁷⁹ Dle Petrova to bude soudy vybízet, aby zjistily obsah zvyklostí dokazováním a posoudily požadavky okolností na základě hlubší analýzy. PETROV 2007, s. 748.

⁸⁰ BEZOUŠKA, Petr. In HULMÁK 2014, s. 1512.

Obecná prevenční povinnost se zachovává i v OZ, ale jak vidíme z právní úpravy, je značně zúžena.⁸¹ Sportovněprávní tematika však zůstala nedotčena. Při řešení náhrady škody vzniklé při sportovní činnosti se tak nadále bude aplikovat ustanovení o generální prevenci (za předpokladu přijetí teorie protiprávnosti jednání), neboť nebyla vytvořena ani zvláštní skutková podstata, ani zvláštní okolnosti vylučující protiprávnost, které by upravovaly spory se sportovním prvkem. Jak bude níže rozebráno v judikatuře, protiprávnost byla soudní praxí často vázána na porušení sportovních pravidel. Mnohdy se také setkáváme s různými teoriemi vyloučení či omezení odpovědnosti sportovce za škodu, ať už se jedná o přípustné riziko, nebo svolení poškozeného. Ty nejdůležitější z nich budou v další kapitole podrobeny analýze. Změny v právním řádu, které byly rekonfigurací přijaty, nejsou natolik zásadní, aby vylučovaly použití starší judikatury NS. Bude třeba interpretovat účinnou právní úpravu a konfrontovat ji se závěry vyslovenými soudem podle OZ64.

⁸¹ Důvodová zpráva k Novému občanskému zákoníku, s. 565.

3 Teoretické přístupy k právní odpovědnosti sportovce

Existují desítky teorií, které se zabývají právní odpovědností sportovců. Již v antickém Řecku a Římě se věnovali sportovněprávní tematice, a to v mnohem větším rozsahu než momentálně u nás.⁸² Z důvodu nedokonalosti jednotlivých teorií a také velké odlišnosti sportovních disciplín, nelze jedinou z nich určit jako základní. Níže bude některým věnována větší pozornost. Není přitom nutné se přiklonit pouze k jedné z těchto koncepcí, musíme však brát v úvahu, že sport nikdy nebyl a není vyňat z právního řádu, jak požadoval ve svém učení Zauli.⁸³

3.1 Teorie sportovních norem

Sup ve své práci rozděluje několik základních teorií odpovědnosti sportovce za škodu na zdraví. Spousta z nich má společný základ, kterým jsou sportovní pravidla. Mezi tyto koncepce se řadí teorie účelu, teorie dodržení sportovní normy nebo subsumpční teorie J. Hory.⁸⁴ Shody mezi těmito teoriemi jednoznačně převažují nad rozdíly, a tak je možné těchto pár koncepcí spojit do jedné větší kategorie s názvem teorie sportovních norem, která bude vycházet z teoretických základů zmíněných koncepcí a také z judikatury českých soudů.

Dle našeho právního řádu sport nikdy nebyl vyňat z obecné působnosti právních norem a s tímto přístupem lze jednoznačně souhlasit. Sportovci za způsobenou škodu za zdraví tedy budou právně odpovědní. Stát však sport aprobuje, sportování je obecně prospěšnou činností. Podstatou je uznání sportu, jako celospolečensky prospěšné činnosti, a to zejména z výchovných a zdravotních důvodů. Zároveň je nepochybné, že i při této prospěšné činnosti mohou vznikat zranění, a to z povahy sportovní činnosti samotné. Údery, jako například v bojových sportech, by v běžném životě byly postižitelné bez jakýchkoliv debat, ale právě z důvodu státní aprobace sportovní činnosti je možné vyloučit odpovědnost za škodu, která může vzniknout. Nikoliv však ve všech případech.

Právní odpovědnost se řídí ustanoveními občanského zákoníku a jak za úpravy OZ64, tak i nyní se bude aplikovat prevenční klauzule, která stanovuje povinnost zachovávat jistou míru opatrnosti. Nutné je posouzení souladu s určitým standardem chování, kterým jsou u této teorie sportovní normy. Hlavním kritériem stanovení odpovědnosti za porušení zákona (určitého standardu chování) je soulad nebo rozpor jednání sportovce s pravidly daného sportu. Předem lze vyloučit úmyslné způsobení škody, kdy v takovém případě se odpovědnost sportovce

⁸² Viz KRÁLÍK 2001, s. 59 a násl.

⁸³ ZAULI, Bruno. *Essenza del diritto sportivo*. Roma: Le Pleadi, 1962. 89 s. In KRÁLÍK 2001, s. 111 – 112.

⁸⁴ SUP 2009, s. 119 – 126.

nebude nijak lišit od jiných běžných případů. Předpoklady, za kterých nedojde k naplnění znaku protiprávnosti (bude dodržen standard péče) jsou následující:

1. sportovec nezpůsobil zranění úmyslně;
2. svou činností sledoval dosažení sportovního cíle;⁸⁵
3. zákrok, kterým zranění způsobil, byl v souladu s pravidly daného sportu.

V takovém případě dochází k dodržení potřebné míry opatrnosti (jak stanovuje generální prevence) a činu chybí protiprávnost. Jako hlavní a vůdčí kritérium pro posouzení porušení prevenční klauzule byl soulad se sportovními normami vyložen v judikatuře na našem území již roku 1954.⁸⁶ Tento trend pokračoval a vygradoval v rozhodnutí Městského soudu v Praze z roku 1978, který postavil sportovní pravidla naroveň bezpečnostním předpisům. Toto rozhodnutí české soudy považovaly po desítky let za klíčové. Nutno dodat, že i judikatura v Německu považovala sportovní pravidla za velmi významný prvek v určení odpovědnosti za škodu.⁸⁷

Nezbytným předpokladem přípustnosti této teorie⁸⁸ musí dle Supa být analýza konkrétní sportovní normy, a to zdali „*sama o sobě reprezentuje veškeré požadavky kladené právními předpisy pro náležitá chování subjektů*“. V případě negativní odpovědi by tak sportovní norma vylučovala použití normy právní, a poskytovala tak sportovcům imunitu.⁸⁹ Další sporným bodem této teorie je otázka odpovědnosti sportovce za způsobenou škodu na zdraví za předpokladu dodržení sportovního pravidla. Tato koncepce takovou odpovědnost, za dodržení všech stanovených podmínek, nepřipouští.

Dalo by se jistě shrnout, a to i na základě výše vybrané judikatury, že byl tento teoretický přístup u nás v zásadě dodržován až do nejnovějšího rozhodnutí NS, který se poprvé věnoval této problematice více do hloubky, v souladu s moderními přístupy běžnými v zahraničí.⁹⁰ Tato teorie však nebyla opuštěna, pouze bylo nezbytné brát při stanovení odpovědnosti ohled na více kritérií.

⁸⁵ Tato podmínka vylučuje způsobení škody při tzv. off-the-ball incidentech, jak je uvedeno v kapitole 1.2.

⁸⁶ Viz kapitola 4; rozhodnutí NS ze dne 26. ledna 1954, sp. zn. Cz 486/53, uveřejněné ve Sbírce NS, 1954, č. 5, s. 86-87, pořadové číslo 44.

⁸⁷ Např. rozsudek Bundesgerichtshof ze dne 5. listopadu 1974, sp. zn. VI ZR 100/73, dostupný na <https://www.prinz.law/urteile/bgh/VI_ZR_100-73#>, který stanovil, že odpovědnost za zranění není dána při souladu s pravidly. Blíže k zahraniční judikatuře i k tomuto konkrétnímu rozsudku viz kapitola 4.3.

⁸⁸ V Supově práci se jedná o teorii dodržení sportovní normy, viz SUP 2009, s. 125 – 126.

⁸⁹ Tamtéž s. 125.

⁹⁰ Rozsudek NS ze dne 20. května 2015, sp. zn. 25 Cdo 493/2015. Pokud v další části práce je odkazováno na „poslední rozhodnutí“ NS nebo „nejnovější rozhodnutí“ NS apod., má se tím na mysli tento rozsudek.

3.2 Přípustné sportovní riziko

Chronologicky navazuje na předchozí teorii další koncepce, a to přípustného sportovního rizika. Vychází se přitom z tzv. dovoleného rizika nebo jednání na vlastní nebezpečí.⁹¹ Osoba vykonávající sportovní činnost si je vědoma zvýšené míry nebezpečí, které je s touto činností spojené, a pokud i přesto tuto činnost podstupuje, přijímá určitou míru rizika zranění, a škůdce tak není právně odpovědný za následek, ke kterému při sportu dojde.⁹² Základním předpokladem je vědomost jednatelce o možném nebezpečí (tzv. pravé jednání na vlastní nebezpečí). Pokud osoba jednatelce o nebezpečí nevěděla, bude odpovědný ten, kdo jej vyvolal, případně zanedbal povinnost ochrany.⁹³ Sportovním rizikem se, byť velice stručně, zabýval i NS ve svém posledním rozhodnutí. Dle něj každý, kdo se účastní sportu, kde dochází ke vzájemnému kontaktu hráčů, si musí být vědom rizika a určitou míru rizika v daném druhu sportu vědomě akceptuje. Totožný přístup zaujaly taktéž soudy v Německu, jak již bylo výše uvedeno, které odpovědnost sportovce za škodu na zdraví také nevyvodily ani v případech porušení sportovních norem. Argumentace je obdobná jako použil NS.⁹⁴

Přijetí rizika nebo spíše jednání na vlastní nebezpečí je v některých právních řádech kodifikováno. Tichý vykládá jednání na vlastní nebezpečí jako jednání osoby, která na sebe bere riziko a v určitém smyslu je její jednání svolením poškozeného. Současně uvádí příklad rozhodnutí německého nejvyššího soudu, který nepovažuje jednání na vlastní nebezpečí za důvod k vyloučení odpovědnosti, ale řadí je k spoluodpovědnosti poškozeného.⁹⁵ Ve světle sportovních případů by pak bylo na místě zkoumat spoluzavinění poškozeného a škůdce a případný poměr náhrady škody.⁹⁶ Jestliže tedy poškozený vědomě započal se sportovní činností, kde běžně dochází k tělesnému kontaktu a toto riziko přijal (nebo vědomě ignoroval), škůdce podle této teorie nebude odpovědný i když splní všechny předpoklady odpovědnosti. Tichý uvádí příklad stopaře, který vědomě usedne do auta s opilým řidičem.⁹⁷

Dle Supa je nejslabším místem této koncepce nevypořádání se s otázkou, nakolik může sportovec na sebe brát riziko škody (často nevratné – zdraví, lidský život).⁹⁸ Při prostém použití pouze této teorie a vyloučení odpovědnosti za jakékoliv zranění při sportovní činnosti bychom došli k podobně problematickým závěrům, jako u teorie sportovních norem. Samotný fakt,

⁹¹ TICHÝ 2017, s. 261.

⁹² KRÁLÍK, Michal. Několik poznámek k právní odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy. *Právní rozhledy*, 2006, č. 15, s. 544 – 545.

⁹³ TICHÝ 2017, s. 261.

⁹⁴ Viz kapitola 4.3.

⁹⁵ TICHÝ 2017, s. 219.

⁹⁶ Spoluzaviněním poškozené se zabýval NS v několika rozhodnutích z oblasti lyžování. Namátkou lze zmínit rozsudek NS ze dne 28. listopadu 2012, sp. zn. 25 Cdo 4287/2011 či rozsudek NS ze dne 1. dubna 2015, sp. zn. 25 Cdo 1668/2014.

⁹⁷ TICHÝ 2017, s. 220.

⁹⁸ SUP 2009, s. 122 – 123.

že určité sportovní odvětví připouští nebo předpokládá tělesný kontakt sportovců, ještě nemůže odůvodňovat vyloučení odpovědnosti za způsobenou škodu na zdraví ve všech případech. NS v posledním rozhodnutí stanovil míru tohoto přípustného rizika, když hovořil o „obvyklé“ míře rizika v daném druhu sportu, kdy dále bude na místě posoudit spoustu dalších okolností. Nepřipustil tak bezbřehou aplikaci této teorie.

Sportovci tedy dle této teorie akceptují určitou míru rizika vzniku zranění, které jsou pro daný sport typická. Jejich intenzita se bude odvíjet od konkrétního sportu, ale i od sportovní úrovně a dalších faktorů. Při provozování sportu, například amatérského fotbalu, však člověk nemusí počítat se způsobením i těch nejzávažnějších zranění, které přece jenom nejsou u kopané běžné. Obvyklá míra rizika bude tedy záviset na vědomosti sportovce o tomto riziku, jestli o něm věděl nebo alespoň vědět měl.

3.2.1 Svolení poškozeného

Jistou obdobou této koncepce je teorie svolení poškozeného, která je jednou z okolností vylučujících protiprávnost. Vychází se z právní zásady „*volenti non fit iniuria*“, tedy „*tomu, kdo je svolný, se neděje bezpráví*“. Sportovec dobrovolně vykonává sportovní činnost, a tím tak souhlasí, vyslovuje srozumění s možným úrazem vzniklým při této aktivitě.⁹⁹ Někteří autoři tyto dvě teorie směřují do jedné z důvodu jejich velké podobnosti. Tichý charakterizuje svolení jako právní úkon, zatímco jednání na vlastní nebezpečí nikoliv.¹⁰⁰ NS ve svém posledním rozhodnutí hovoří o vědomém souhlasu s určitou mírou rizika, ale zároveň stanovuje tuto akceptaci na základě samotné účasti sportovce bez nutnosti přímého vyjádření daného souhlasu.

Stejně jako u přípustného rizika, i zde bude hrát roli „obvyklost“ škody. Taktéž narážíme na problém rozsahu souhlasu (rozsah přijetí rizika u předchozí teorie). Souhlasí sportovec i se zraněním při současném porušení pravidel? Pokud ano, je podstatná závažnost následku tohoto porušení?

S některými právy člověk v celém rozsahu disponovat nemůže (zdraví, lidský život). Kromě ústavních základů vycházím taktéž z § 81, 91 a 93 OZ, kde se stanovuje nedotknutelnost člověka a také nemožnost souhlasu se závažnou újmou na tělesné a duševní integritě. Závažnou újmou se dle tohoto ustanovení rozumí nemajetková újma, zejména na životě a zdraví.¹⁰¹ Není tedy možné souhlasem poškozeného vyloučit bez dalšího odpovědnost za závažnou škodu na zdraví.¹⁰² V případě předběžného vzdání se práva na náhradu škody se tento „souhlas“ může

⁹⁹ SUP 2009, s. 124.

¹⁰⁰ TICHÝ 2017, s. 219.

¹⁰¹ TŮMA, Pavel. In LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář*. Praha: C.H. Beck, 2014, s. 556 – 561.

¹⁰² Nebylo to možné ani za účinnosti OZ64. Srov. GÁBRIŠ, Tomáš. „*Waiver*“ alebo k možnostiam vylúčenía zodpovednosti za úraz pri výkone športovej činnosti [online]. epi.sk, 7. ledna 2013 [cit. 25. listopadu 2017]. Dostupné na

posoudit jako ujednání, ke kterému se dle § 2898 OZ nepřihlíží. Občanský zákoník neumožňuje smluvně omezit/vyloučit povinnost k náhradě újmy způsobené člověku na jeho přirozených právech. Dalo by se hovořit pouze o nějaké formě prevence, kde tento souhlas osvědčuje vědomost sportovce o možné riziku zranění, a to spíše u např. adrenalinových sportů, či sportů s obecně vysokou možností vzniku zranění.¹⁰³

Sup ve své teorii svolení poškozeného limituje možnost souhlasu sportovce se zraněním vyplývajícím z porušení sportovní normy pouze na tzv. bagatelní zranění. Možnost svolení poškozeného u těchto druhů zranění uznává. V opačném případě by dle něj jakýkoliv sport, kde dochází k poruše zdraví i při souladu se sportovními pravidly, byl protiprávní. Co je takovým bagatelním zraněním ponechává na budoucí soudní praxi. Takový přístup však vede k právní nejistotě, když se protiprávnost posuzuje až dle závažnosti následku.¹⁰⁴ Nadto Sup dodává, že je možné i v případě nebagatelního zranění dovozovat svolení poškozeného, pokud toto zranění bylo způsobeno zákrokem v souladu s pravidly.¹⁰⁵

Rozdílovým prvkem je dle Supa tedy soulad či nesoulad daného jednání s pravidly hry. Svolení poškozeného se bude vztahovat i na vážnější zranění, které budou v souladu s pravidly daného sportu. V opačném případě pouze na zranění bagatelní. Otázkou však zůstává, zdali může nastat situace, kdy dojde k vážnému zranění, které nebude způsobeno zákrokem v rozporu s pravidly hry. Pravidla fotbalu např. stanovují povinnost rozhodčího potrestat hráče, který kopne nebo se pokusí kopnout soupeře, je-li to podle jeho názoru bezohledné, riskantní nebo s použitím nepřiměřené síly.¹⁰⁶ Trestají se tedy zákroky, které rozhodčí vyhodnotí jako rizikové, byť se může jednat o povolenou techniku, například tzv. skluz. Z judikatury však známe případy vážných zranění, které byly způsobeny zákrokem, za který rozhodčí udělil „pouze“ žlutou kartu.¹⁰⁷ Nerozhodoval tedy v daný okamžik podle následku zákroku, ke kterému může dojít i při hře zcela v mezích pravidel (př. hlavičkový souboj ve fotbale, po kterém hráč došlápne na nohu soupeře a způsobí si poranění kotníku).

Úlohou soudní praxe při aplikaci této teorie tak bude určení, k jakým zákrokům dal poškozený souhlas, jaké jednání je ještě v rámci přijatelného rizika. Odpovědnost rozhodně nelze posuzovat jen dle následku zákroku, neboť každý sport předpokládá jiný fyzický kontakt,

<<http://www.epi.sk/odborny-clanok/Waiver-alebo-k-moznostiam-vylucenia-zodpovednosti-za-uraz-pri-vykone-sportovej-cinnosti.htm>>.

¹⁰³ Tamtéž. Gábriš hovoří například o seskoku padákem a obecně o sportech, které nejsou standardně a běžně praktikované. U fotbalu podobný souhlas považuje za nadbytečný.

¹⁰⁴ Viz předchozí kapitola 2.1.3.

¹⁰⁵ SUP 2009, s. 154 – 155.

¹⁰⁶ Výklad k pravidlu 12.6. *Pravidla fotbalu zpracované Pravidlovou komisí FAČR*, s. 113.

¹⁰⁷ Rozsudek NS sp. zn. 25 Cdo 493/2015.

má jiná pravidla a je jinak rizikový. Jednání zcela zjevně bezohledné, riskantní nebo s nepřiměřeným užitím síly nebude kryto souhlasem či přijatým rizikem.

3.3 Odpovědnost za sportovní úrazy pohledem ekonomické analýzy práva

Autorem tohoto poměrně neobvyklého přístupu je Libor Dušek, který nahlíží na odpovědnost sportovce za škodu pohledem ekonomické analýzy, kdy hlavními otázkami jsou: 1) „Měli by sportovci nést za způsobená zranění odpovědnost?“ 2) „Pokud ano, jak má být optimálně nastaven standard průměrné péče?“¹⁰⁸ V první části této kapitoly bych popsal tuto teorii, v druhé se pak budu věnovat její analýze.

Tato koncepce se vztahuje pouze na zranění způsobená v zápalu boje. Aplikovat se nebude na zranění způsobená úmyslně. Z ekonomického pohledu Dušek konstatuje, že náhrada škody za tyto zranění je pouhým finančním transferem od jedné osoby k druhé a nemá vliv na celkové bohatství. Stanovení pravidel pro tuto náhradu však ovlivňuje motivaci sportovců k omezení rizika vzniku škody. Autor totiž pracuje s tezí, že sportovci mohou zásadně ovlivnit riziko zranění jiného protihráče faulem, jeho tvrdostí, rychlostí hry, nasazením atd. Tato „opatrnost“ může být vyšší nebo nižší. Nižší opatrnost povede k větší pravděpodobnosti výhry v daném sportu, k většímu riziku zranění jiného protihráče a vyšší opatrnost vice versa.¹⁰⁹ Dušek tedy hledá optimální úroveň opatrnosti, určitý standard péče, jak ho známe ze zemí anglosaského právního systému. Zároveň spoléhá na uvědomění hráče, který při rozhodování zohledňuje potenciální odpovědnost za škodu.¹¹⁰ Hráč plně odpovědný bude volit optimální míru, zohledňovat očekávanou škodu, zatímco opatrnost hráče neodpovědného za škodu bude nižší, než je optimální míra.

Autor navazuje na Shavellův model ekonomické analýzy práva. Ten je odlišný od jiných analýz ve třech základních bodech:

1. zdůrazňuje použití různých stylizovaných modelů a statistických a empirických testů;
2. předpokládá racionální chování subjektů, které berou ohled na důsledky svého chování;
3. jasně zohledňuje společenský blahobyť.¹¹¹

¹⁰⁸ DUŠEK 2008.

¹⁰⁹ Tamtéž.

¹¹⁰ Králík nesouhlasí s tímto bodem teorie, když tvrdí, že většina hráčů nemá právní povědomí o možné odpovědnosti za škodu a jedná spíše intuitivně, v emocích. KRÁLÍK 2016a, s. 424 – 425.

¹¹¹ Shavell, Steven. *Foundations of Economic Analysis of Law*. Londýn: Harvard University Press, 2004, s. 4.

Dušek pracuje se dvěma druhy externalit při nižší opatrnosti, které odlišují sport od klasického Shavellova modelu. Jednou je negativní externalita směrem k protihráči, kdy zjednodušeně řečeno, vyhrát může jenom jeden a ze společenského hlediska není podstatné, kdo zvítězí. Nižší opatrnost tedy negeneruje čistý užitek pro hráče jako celek. Druhá negativní externalita směřuje vůči divákům. Ti jsou dalším subjektem, se kterým Dušek pracuje. Rychlá hra (a tím pádem méně opatrná) je do určitého bodu atraktivnější, a tak vyšší míra opatrnosti se negativně projeví na divácích a stejně tak na hráčích, kteří sami preferují živější a atraktivnější sport. To se pak negativně projeví i vůči protihráči. Z těchto dvou externalit vyplývá, že žádná hranice odpovědnosti nepovede hráče k její optimální míře. Efekty těchto externalit jdou proti sobě.¹¹²

Dušek novátorsky rozlišuje i sportovní úroveň ve vztahu k odpovědnosti. Čím vyšší úroveň, tím sport sleduje více diváků a externalita vůči nim stoupá, naopak vůči protihráčům tím pádem klesá. U profesionálního sportu se počítají diváci v milionech a jsou nezanedbatelným faktorem (s finančním dopadem). Dušek tak dochází k závěru, že optimální míra opatrnosti u profesionálních sportů klesá a standard péče by měl být stanoven odlišně pro různé úrovně sportu. U amatérských sportů nízká míra opatrnosti přináší velké riziko zranění, které je v nepoměru k malému užítku. Pro tyto sporty autor považuje nejvhodnější plnou odpovědnost sportovců, eventuálně odpovědnost z nedbalosti s vysokým standardem péče. U vrcholových sportů by pak odpovědnost měla být takřka nulová.¹¹³ Částečnou kompenzací pro tyto sportovce je i vysoký výdělek. Placení jsou dle autora i za to, že budou hrát atraktivně pro diváky a tímto také samotní hráči akceptují riziko s tím související.¹¹⁴

Sportovní normy Dušek vidí jako důležité vodítko, nikoli však jako jasnou hranici odpovědnosti. Argumentuje na příkladu bodyčků v NHL, které tam jsou běžnou součástí hry, nicméně na amatérské úrovni mohou být brány jako absolutně nepřijatelné.¹¹⁵

Dalším bodem, kterým se sport odlišuje od klasického modelu, je tzv. závoj nevěděni, kdy není předem určeno, kdo bude poškozeným a kdo škůdcem. Dušek uznává, že u hráčů na pozicích obránce je větší pravděpodobnost, že budou škůdci, ale není to pravidlem. Ideální míru opatrnosti tak hledá v odpovědi na otázku, jaké pravidlo by preferovali sami hráči

¹¹² DUŠEK 2008.

¹¹³ Tamtéž.

¹¹⁴ DUŠEK, Libor. *Sport a odpovědnost* [online]. neviditelnypes.lidovky.cz, 7. listopadu 2007 [cit. 26. listopadu 2017]. Dostupné na <http://neviditelnypes.lidovky.cz/pravo-sport-a-odpovednost-dck-/p_spolecnost.aspx?c=A071105_222707_p_spolecnost_wag>.

¹¹⁵ DUŠEK 2008.

před úrazem.¹¹⁶ I tady Dušek předpokládá, že by si sportovci zvolili různou míru odpovědnosti v závislosti na sportovní úrovni, což odpovídá příkladům z hry na rybníku a v NHL, které autor zmiňuje.

Posledním odlišným bodem od Shavellova modelu je možnost smluvního vztahu hráčů mezi sebou. Vycházelo by se ze „všeobecných podmínek“ dané soutěže, které každý hráč musí přijmout. Ty by mohly upravovat řešení odpovědnosti za škodu způsobené protihráčem. Dušek sám uvádí, že to tehdejší právní řád neumožňoval. Podobnost vidí v tzv. waiverech, které jsou běžné pro země common-law. Předpokládá i rozhodčí doložky, které by určily rozhodce pro budoucí spory. Závěrem opět konstatuje, že by odlišné „všeobecné podmínky“ mohly mít nižší soutěže od profesionálních soutěží.¹¹⁷

Ekonomická analýza práva vnáší do této problematiky odlišný pohled na věc, svým způsobem na našem území jedinečný. Osobně ji hodnotím kladně, neboť zahrnuje proměnné, se kterými ostatní teorie vůbec nepracují. Naopak nepřeceňuje význam pravidel hry pro stanovení odpovědnosti, které vnímá pouze jako vodítko.

Úvodem Dušek vytknul před závorku zranění způsobená mimo hlavní děj hry, které do této analýzy nespádají a kde o odpovědnosti nemůže být pochyb. Správně pak předpokládá, že jsou to právě účastníci sportu, kteří svým jednáním mohou ovlivnit míru rizika zranění. V obecné rovině je tento předpoklad správný, nicméně ke zranění může dojít i za dodržení velmi velké míry opatrnosti, a to souhrou několika faktorů, se kterými autor nepracuje. Příkladem může být stav hřiště nebo plochy (kluzký podklad, nekvalitní led atd.) nebo závadné/nevhodné vybavení sportovce.¹¹⁸ Pro zobecnění této problematiky je autorův přístup vesměs správný.

Dále Dušek, dle mého názoru opět správně, pracuje s motivací sportovce, která ovlivňuje jeho výkon a s tím související jeho míru opatrnosti. Sám bych souhlasil s odlišným posuzováním případů ve vrcholovém sportu a ve sportu amatérském. Samozřejmě se nemusí jednat o odlišný standard opatrnosti, který bude vyžadován, nicméně soudy by tyto skutečnosti mohly posuzovat jako „*okolnosti případu nebo zvyklosti soukromého života*“ dle § 2900 OZ.¹¹⁹ Odlišnost amatérského sportu od profesionálního je obrovská. Tady se možná autor inspiroval v doktríně ze Spojených

¹¹⁶ Tamtéž. Klíčová je otázka: „Jaký svět preferujete?“. Logicky bude mít odlišný názor po úraze škůdce a odlišný poškozený.

¹¹⁷ DUŠEK 2008.

¹¹⁸ U fotbalu mohou hráči zvolit kopačky s lisovými špunty na tvrdší povrch nebo s kovovými kolíky, které jsou primárně určeny na povrch měkčí. U kovových je jisté riziko zranění větší, ovšem lépe zabrání podklouznutí hráče. Takže je otázka, který výběr bude v daném případě vhodnější.

¹¹⁹ Blíže rozbor ustanovení v kapitole 2.1.

států amerických, kde dochází k těmto rozdílným přístupům u odpovědnosti za škodu.¹²⁰ Soudy ve vyspělých evropských státech však odpovědnost ve sportu takto nerozlišují.¹²¹ Dušek uvádí dva hlavní faktory pro rozlišování, které jsou navzájem propojené, a těmi jsou diváci a finance. Tyto faktory bez pochyb motivují profesionální sportovce k většímu nasazení a tím pádem většímu riziku. Tady shledávám mírný nedostatek této teorie, která nepředpokládá vliv diváků u amatérského sportu. Příkladem může být fotbalové utkání dvou sousedních vesnic, kde nejde, ani nemůže jít o peníze, ale ve hře je prestiž a mnohdy tato utkání, ač nemají velkou sportovní kvalitu, se nasazením vyrovnají profesionálním zápasům vyšších lig. Důkazem též může být fakt, že v dostupné judikatuře českých soudů nenalezneme spor mezi profesionálními hráči, nýbrž právě mezi amatéry. Vliv nepochybně bude mít i finanční zabezpečení profesionálů, kteří tak nemají zájem se soudit o náhradu škody.¹²² Vyhrocené situace mohou vzniknout naopak i u profesionálních týmů na pouhém tréninku, kde spolu hráči soupeří o trenérovu přízeň a rivalita je na denním pořádku. Navíc je umocněná právě financemi, kdy hráči v kolektivních sportech jsou mnohdy placeni částečně v tzv. prémiech za odehraná utkání či výhry.¹²³

Na příkladu z úplně amatérské úrovně, mimo sportovní organizace či svazy, Dušek popírá roli pravidel jako hlavní hranice pro posouzení odpovědnosti. U zápasu dvou skupin mladíků na zamrzlém rybníku se neuplatní pravidla ledního hokeje v celé své šíři a klasicky bodyček bude považován za porušení pravidel. Stejný příklad může být dán z „fotbálku“ na sídlišti, kde skluzy mohou být úplně vyloučeny dohodou hráčů (i konkludentní). Tady lze taktéž s autorem souhlasit. Odstoupením od přísné teorie dodržení sportovní normy se také zbavíme problémů v případech zranění za zákrok, který byl sice v souladu s oficiálními pravidly daného sportu (které Dušek chápe jen jako pomocný zdroj poznání), avšak v rozporu s nepsanými pravidly konkrétní sportovní události, či v rozporu s konkludentním ujednáním sportovců.

Králík má nepatrné pochyby o dalším bodu ekonomické analýzy, a tím je „uvědomění“ hráče o optimální míře opatrnosti. Vlastním výzkumem došel k závěru o velice nízkém právním povědomí sportovců, když uvádí, že většina z nich ani nečetla pravidla sportu, kterému se věnují.¹²⁴ Z osobní zkušenosti s tímto musím souhlasit. Nejenom, že většina hráčů sportovní pravidla nečte, silně pochybují, že by se někdy zaobírali možnou odpovědností za škodu. Významným faktorem, který ovlivní jednání daného sportovce, budou emoce a osobní

¹²⁰ Srov. MITTEN, Matthew J. a kol. *Sports law and regulation: cases, materials, and problems*. New York, N.Y.: Aspen Publishers, 2005, s. 882.

¹²¹ Viz anglická a německá soudní praxe v kapitole 4.3.

¹²² Tento důvod ve své teorii zmiňuje i Dušek. V judikatuře anglických soudů nalezneme pár případů sporů mezi profesionály, avšak také je jich naprosté minimum.

¹²³ Zde tedy nemohu souhlasit s Duškem, že by finanční prémie tvořily relativně malou část platu hráčů.

¹²⁴ KRÁLÍK 2016a, s. 424 – 425.

vyspělost, což jsou faktory, které nebude možno zobecnit. „Uvědomění“ bych v této analýze tedy spíše nezohledňoval.

Dušek pracuje se smluvním vyloučením odpovědnosti za škodu, které by se mohlo zahrnout do „všeobecných podmínek“, a které hráči organizovaných soutěží přijímají. Ve fotbalovém prostředí trvá registrace nového hráče pár minut, když stačí vyplnit online formulář a odeslat jej do systému.¹²⁵ Přístup do systému mají pouze vybrané osoby z daných klubů, takže prakticky bude hráče registrovat taková osoba po sdělení základních údajů. Za momentální situace hráč přijímá pravidla a všechny předpisy fotbalového svazu čistě konkludentně, neboť není vyžadováno žádné přijetí, či seznámení s obsahem.¹²⁶ Aby se mohly praktikovat způsoby Duška, musel by se kompletně změnit způsob registrace ve sportovních svazech, například formou seznámení a poté podpisu „všeobecných podmínek“, jak o nich mluví Dušek. Samozřejmostí pak je soulad těchto podmínek s právními předpisy, kde by nebylo možné předem vyloučit odpovědnost za škodu v plném rozsahu.¹²⁷

Ekonomická analýza práva aplikovaná na odpovědnost ve sportu je dle mého soudu jedna z propracovanějších teorií. Uzákonění obecného východiska z této koncepce by zřejmě nebylo možné, pro soudní praxi však představuje jeden z dalších zdrojů inspirace, u kterého dle mého názoru převažují klady nad zápory. Při její aplikaci na nejnovější rozhodnutí NS bychom došli zřejmě k odlišnému rozhodnutí. Předmětem zkoumání by byl navíc i charakter sportovního utkání či doba spáchání zranění.¹²⁸ Dle Duška by byla jedním z rozhodujících faktorů sportovní úroveň, kde by se uplatnila jako standard péče vyšší míra opatrnosti, vzhledem k amatérskému typu soutěže. Své výhrady k tomuto bodu jsem uvedl a rozhodnutí by tak dle mého názoru bylo potřeba více analyzovat, což bude činit větší nároky na soudce, případně znalce či přítomné svědky.

¹²⁵ Pryč jsou doby s kartičkami tzv. registračkami, které již neexistují.

¹²⁶ Vlastní výzkum a osobní zkušenost autora práce. V jiných sportovních svazech může být postup odlišný, ale dle mých informací to probíhá vesměs podobně.

¹²⁷ Viz kapitola 3.2.1.

¹²⁸ V rozsudku se píše, že se jednalo o 90. minutu, není však známo, jaký byl stav zápasu, zdali se „bojovalo“ o konečný výsledek, nebo utkání již jen dohrávalo.

4 Pohled soudní praxe na občanskoprávní odpovědnost sportovců za škodu na zdraví

V této kapitole se budu zabývat nejdůležitějšími judikáty, které řešily náhradu škody na zdraví způsobené při sportu. Začnu chronologicky od nejstarších rozhodnutí. Přístup soudní praxe se postupem času pochopitelně vyvíjel, a proto největší pozornost bude věnována poslednímu judikátu NS v této oblasti, kterým je rozsudek sp. zn. 25 Cdo 493/2015. Starší rozhodnutí je však vhodné zkoumat z důvodu možné změny přístupu soudní praxe v průběhu let. Pozornost budu soustředit i na doktrínu a judikaturu v Německu a Velké Británii.

4.1 Vývoj judikatury na našem území od poloviny 20. století

Již v meziválečném období evidujeme první soudní rozhodnutí, která se zabývala sportovněprávní tematikou. Králík ve svém díle zmiňuje 3 judikáty NS z této oblasti, když nejstarší je z roku 1925.¹²⁹ Sám však přiznává, že nejsou žádným významným přínosem pro oblast odpovědnosti sportovce za škodu.¹³⁰ Dalším zajímavým rozhodnutím je rozhodnutí NS z roku 1954,¹³¹ v němž se NS zabýval zejména vztahem zavinění ke druhu sportovní činnosti. Již v tomto rozhodnutí se soud zaměřil na vliv pravidel hry při posouzení odpovědnosti sportovce za škodu, spoluzaviněním a částečně i problematiku „přijetí rizika hry“. Dle Králíka zde nalézáme první počátky teorie, která chápe porušení pravidel hry jako automatický vznik protiprávnosti.¹³²

Dalším, již důležitějším judikátem, je rozhodnutí NS z roku 1962.¹³³ Při amatérském zápase v kopané došlo ke střetu dvou hráčů a zranění jednoho z nich. Důležitým faktem je, že rozhodčí daného utkání tento zákrok nepotrestal a ani disciplinární komise se jím nezabývala. Soudy prvního i druhého stupně vyhověly žalobě o zaplacení peněžité částky, když dovodily odpovědnost za náhodu, na které se podíleli oba dva hráči stejnou měrou. Oba dva tak budou odpovědní za škodu vzniklou žalobci z jedné poloviny. Odvolací soud poměrně překvapivě, i přes uznání souladu hry žalovaného s pravidly, dovedl jeho odpovědnost za škodu z důvodu přílišného důrazu a neopatrnosti, které se oba hráči dopustili. NS se k této argumentaci nepřiklonil a zdůraznil, že takový přístup by nepříspěval k provozování sportu a pomíjel by posláním rozhodčích a disciplinární komise. V právní větě uveřejněné ve sborníku stanovil

¹²⁹ Rozhodnutí NS ze dne 7. července 1925, sp. zn. Rv II 382/25.

¹³⁰ KRÁLÍK 2016a, s. 295 a násl.

¹³¹ Rozhodnutí NS sp. zn. Cz 486/53.

¹³² KRÁLÍK 2016a, s. 304.

¹³³ Rozhodnutí NS ze dne 29. října 1962, sp. zn. 5 Cz 38/1962, uveřejněné ve Sbírce rozhodnutí a sdělení soudů ČSSR pod pořadovým č. 15/1963.

základní kritéria stanovení odpovědnosti hráče za škodu na zdraví.¹³⁴ Ta vznikne tím, že škůdce způsobí vznik škody úmyslně nebo z nedbalosti porušením závazku nebo jiné právní povinnosti, když se zároveň zkoumá, zda k zákroku došlo při hře a zda šlo o zákrok v rámci mezí pravidel. Zohledňuje se i individuální zkušenost hráče s daným sportem. Lze tak sledovat jistý pokrok od předchozího judikátu NS, zejména v oblasti individuální zkušenosti hráče a okamžiku ve hře, kdy došlo ke zranění.¹³⁵

Jak Sup, tak i Králík označují následující rozsudek, tentokrát Městského soudu v Praze,¹³⁶ za „rozhodnutí na kterém dlouhodobě stála česká judikatura vztahující se k posouzení odpovědnosti sportovce za zranění při výkonu sportovní činnosti“.¹³⁷ Opět se jedná případ z fotbalového utkání. Žalobce se domáhal náhrady škody za nedovolený zákrok nohou. Soud první instance judikoval, že daným zákrokem byly naplněny všechny znaky odpovědnosti za škodu dle § 415 a § 420 odst. 1 OZ64. Protiprávnost soud spatřoval v porušení prevenční povinnosti, když si žalovaný nepočínal tak, aby ke vzniku škody nedošlo. Zavinění žalované soud jednoduše navázal na pravidla hry, kdy stanovil, že jako zkušený hráč musel vědět, že způsobem hry v rozporu s pravidly může dojít ke vzniku škodu.

Žalovaný se v odvolání domáhal zamítnutí žaloby. Tvrdil, že ke zranění došlo během hry a že nelze hovořit o úmyslu zranit žalobce. Taktéž rozporoval právní posouzení soudu prvního stupně ohledně použití § 415 OZ64. Městský soud žalovanému za pravdu nedal a rozsudek potvrdil. Zhodnotil odpovědnost hráče za škodu na zdraví a stanovil, že bude odpovídat za škodu při splnění předpokladů stanovených v § 420 odst. 1 OZ64. Ke vztahu pravidel hry a odpovědnosti za škodu zaujal městský soud jednoznačné stanovisko. Porušení pravidel sportovní hry dle jeho názoru znamená „zanedbání povinnosti přecházet brozícím škodám, tj. povinnosti uložené ustanovením § 415 OZ64“.

Z tohoto rozhodnutí učinili Prusák i Sup obdobné právní závěry: 1) odpovědnost sportovce za škodu, která vznikla protihráči při hře nelze zásadně vyloučit (§ 420 odst. 1 OZ64); 2) protiprávní úkon nastal v důsledku zákroku, který byl v rozporu s pravidly hry; z možného stupně zavinění je třeba vyloučit úmysl přímý i nepřímý, neboť zranění bylo způsobené v zápalu hry → nedbalost; 3) příčinná souvislost mezi jednáním a škodou objektivně existuje,

¹³⁴ Králík v KRÁLÍK 2016a, s. 305 a 311 však uvádí, že vyslovené závěry nelze přijmout, neboť je soud formuloval pouze jako argument proti závěru o vzniku odpovědnosti za náhodu, což jejich hodnotu snižuje.

¹³⁵ O tzv. „on/off-the-ball incidentech jsem se zmiňoval již v samostatné kapitole 1.2. Detailnější rozbor daného rozhodnutí viz KRÁLÍK 2016a, s. 305 – 311.

¹³⁶ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 17. května 1978, sp. zn. 10 Co 190/76, uveřejněný ve Sbirce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 16/1980.

¹³⁷ KRÁLÍK 2016a, s. 311.

protože kdyby k takovému způsobu hry nedošlo, nevznikla by ani škoda.¹³⁸ Čtvrtým shodným závěrem je zmíněný vztah pravidel a prevenční povinnosti.

Prusák i Sup vylučují možnost úmyslného zavinění s odkazem na skutečnost, že se zákrok stal „v zápalu boje“. Dle mého názoru však nelze obecně vyloučit úmysl jen na základě této skutečnosti a měl by být v každém individuálním případě zkoumán. Soud se v tomto rozhodnutí taktéž vůbec nezabýval okolnostmi, které by mohly vylučovat odpovědnost sportovce za vzniklou škodu, ani odlišnými teoriemi, podle kterých již v té době rozhodovaly zahraniční soudy, byť vzhledem k tehdejší politické situaci je to částečně omluvitelné. Pouze tak navázal na již položené základy předchozím soudním rozhodnutím NS z roku 1962. Pro vývoj na našem území však tento judikát má zásadní význam, neboť určoval soudní praxi na dlouhá léta.

4.1.1 Bojové sporty v judikatuře Nejvyššího soudu

Dlouhé judikатурní vakuum „narušil“ NS svým rozhodnutím z konce roku 2003. V rozsudku NS 25 Cdo 1960/2002¹³⁹ se poprvé na našem území věnuje vrcholný soudní orgán v problematice náhrady škody jinému sportu, než je kopaná, konkrétně karate. Doposud se také jedná o jediné rozhodnutí NS v oblasti náhrady škody u bojových sportů. Skutkově se jednalo o zranění s trvalými následky, které způsobil žalovaný žalobci při zápase první České ligy karate. Zákrokem žalovaného byla porušena sportovní pravidla. OS i KS konstatovaly, že odpovědnost žalovaného za škodu dle § 420 odst. 1 OZ64 je dána, neboť si porušením pravidel počínal v rozporu s generálně prevenční klauzulí z § 415 OZ64. NS tuto argumentaci vzal za svou a rozhodl, že rozsudek KS je z hlediska hmotného práva i ustálené judikatury správný. Odkázal přitom na výše zmíněné rozhodnutí Městského soudu v Praze, uvedl, že závěry tam stanoveného jsou obdobně aplikovatelné i na odpovědnost zápasníka sportovního karate, a z toho vyvodil nedostatečný právní význam, který zamezil dovolacímu důvodu.

Ustálenost judikatury tak NS zhodnotil pouze s odkazem na jedno čtvrt století staré soudní rozhodnutí, které navíc vycházelo z úplně jiných společenských poměrů. Soud opět jen převzal „fungující“ teorii porušení sportovního pravidla a aplikoval ji na konkrétní případ. Sám žalovaný v dovolání uvedl několik dobrých argumentů k vlastní obraně, se kterými se soud dle mého dostatečně nevypořádal. V první řadě nesouhlasí se závěrem KS, který shledává porušení pravidel karate jako automatické porušení generální prevence. Dále žalovaný odmítl srovnání kopané a karate, které je sportem kontaktním, při němž dle něj často dochází ke zranění. Proto dle dovolatele nelze vycházet z daného rozhodnutí Městského soudu v Praze. I tady bych souhlasil se žalovaným, když NS tímto rozhodnutím postavil naroveň všechna sportovní odvětví

¹³⁸ SUP 2009, s. 179 – 180; PRUSÁK 1985, s. 216 – 217.

¹³⁹ Rozsudek NS ze dne 17. prosince 2003, sp. zn. 25 Cdo 1960/2002.

a porušení pravidel se dle něj rovná porušení prevenční povinnosti, bez zkoumání odlišností jednotlivých sportovních odvětví či „intenzity“ porušení pravidel. Naopak podobnost s kopanou žalovaný vidí ve výše zmíněném rozhodnutí NS sp. zn. Cz 486/53, kde soud uvedl, že hráč kopané není povinen se obezřetně pohybovat kolem hráčů, kteří by mu mohli způsobit zranění, neboť by tak sport ztratil z velké části svůj smysl, nemluvě o bojových sportech, kde si tento závěr prakticky nelze představit.

Žalovaný taktéž rozporuje skutkový stav v dané věci, když říká, že v rozporu s pravidly nejednal, neboť se ocitl zády k rozhodčímu, který tak nesplnil svou povinnost stát kolmo k přímce mezi zápasníky, takže nemohl vidět ani slyšet signál rozhodčího k přerušení zápasu. Skutkový stav ale nebyl součástí přezkumu v rámci dovolání pro nepřijatelnost příslušného dovolacího důvodu. Nastiňuje se nám tu však problém, kterému se nelze vyhnout při řešení náhrady škody způsobené při sportovní činnosti, a tím je zhodnocení souladu zákroku sportovce s pravidly. To v případech organizované sportovní činnosti provádí různě kvalifikovaní rozhodčí, což je problematické, neboť posouzení zákroku rozhodčím v mnoha případech bude základem pro určení možného porušení generální prevence.¹⁴⁰ Jistě se budou vyhotovovat znalecké posudky a vyslýchat svědci dané události, nicméně svědectví rozhodčího, jakožto osoby daných sportovních pravidel znalé a osoby nestranné (základním předpokladem je jeho nestrannost vůči soupeřícím stranám), bude mít zásadní význam. To je však problematikou dokazování v každém konkrétním případě.

NS zde mohl přijmout naprosto odlišný, modernější závěr, ke kterému se ještě několik let nepřiblížil. Nemyslím si, že „správnost“ nebo spíše „spravedlnost“ rozhodnutí v celé své šíři může být založena pouze na souladu s hmotným právem a judikaturou, kterou nepovažují za ustálenou. NS nedostatečně individualizoval daný případ, když převzal argumentaci ze soudních rozhodnutí se zcela odlišným skutkovým stavem. Rok 2002 již bylo období, kdy se dala přijmout odlišná koncepce nahlížení na problematiku náhrady škody za sportovní úrazy, tak jak učinil NS v roce 2015 a jak bude níže rozebráno.¹⁴¹

4.2 Nové pojetí odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy v ČR

V období do roku 2015 považoval NS judikaturu v oblasti odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy za ustálenou. Kvůli již zmíněnému problému s nezveřejňováním všech soudních rozhodnutí můžeme jen odhadovat, zdali přístup OS a KS byl podobný NS, nebo zdali volily soudy odlišný postup jako např. OS v Blansku ve svém rozsudku sp. zn. 77 C 353/2009.¹⁴²

¹⁴⁰ O rozhodčích bylo blíže pojednáno v kap. 1.2.

¹⁴¹ K rozsudku NS sp. zn. 25 Cdo 1960/2002 srov. SUP 2009, s. 181 a násl., kde se Sup velice kriticky vyjadřuje k pouhému převzetí argumentace ze starších soudních rozhodnutí.

¹⁴² Ze dne 26. října 2010.

Skutkový stav daného případu byl obdobný jako předchozí řešené spory u NS při fotbalovém utkání. Žalovaný skluzem z boku zasáhl žalobce a způsobil mu tak komplikovanou zlomeninu levého bérce. Rozhodčí vyhodnotil daný zákrok jako zákrok v rozporu s pravidly a udělil za něj žalovanému červenou kartu.¹⁴³ Žalovaný incidentu litoval, ale bránil se tím, že uklouzl na mokřím trávníku, a pád tak nemohl ovlivnit. Soud provedl dokazování, včetně výslechů svědků, které se však diametrálně lišily ohledně údajného uklouznutí žalovaného. Soud tedy vzal za své tvrzení rozhodčího daného zápasu, který uvedl, že žalovaný na oroseném hřišti uklouzl a zákrok tak nejevil známky úmyslu. Zároveň řekl, že v podobných případech zákroků se závažnými následky, je lepší hráče vyloučit, aby se předešlo možné odplatě ze strany ostatních protihráčů. Prokázáno také bylo, že hřiště bylo ve výborném stavu.

Soud konstatoval porušení prevenční povinnosti dle § 415 OZ64, avšak vyvodil závěr, že žalovaný vznik škody nezavinil, neboť nedošlo k naplnění alespoň nedbalostního stupně zavinění. Žalovaný dle soudu unesl důkazní břemeno, když prokázal, že škodu nezavinil. Zásadní pro vydání rozhodnutí bylo posouzení otázky „přípustného rizika ve sportu“, dosud neřešené NS. Rozhodčí připustil konání utkání a tím rozhodl, že při dodržení běžné opatrnosti nemělo dojít ke zranění, a zohlednil tím tak míru rizika, která je běžně součástí vykonávání určitých druhů sportu. Tato rizika na sebe pak berou dobrovolně všichni hráči. Jak uvádí Králík, je škoda, že toto rozhodnutí nebylo právní veřejností více přijato.¹⁴⁴

Klasický přístup v nahlížení na tuto problematiku zvolil OS v Šumperku v rozhodnutí sp. zn. 15 C 9/2012.¹⁴⁵ Opět se jedná o amatérské fotbalové utkání, kdy skluzem proti pravidlům způsobil žalovaný žalobci zranění ramene. Rozhodčí posoudil zákrok žlutou kartou. Úmysl způsobil zranění byl během dokazování vyloučen. OS uzavřel, že žalovaný odpovídá za škodu vzniklou během sportovní hry, neboť došlo k naplnění všech podmínek odpovědnosti za škodu (porušení pravidel hry představuje i současně porušení prevenční povinnosti). Rozhodl tak v souladu s předchozí judikaturou, kterou označil za ustálenou. Proti rozsudku podal žalovaný „blanketové [sic] odvolání“, které poté vzal zpět.¹⁴⁶ Je škoda, že KS nedostal možnost zabývat se tímto případem, protože by bylo zajímavé, jak by se k němu postavil. Pro webové stránky České unie sportu analyzoval tehdejší situaci a toto rozhodnutí Alexander Károlyi. Ten vyslovuje názor, který jsem uváděl již na začátku této práce, a to, že česká právní doktrína, oproti praxi ve vyspělejších státech, je v této problematice zaostalá. Svůj úsudek podporuje

¹⁴³ Nepovažuji za nutné se dlouze zabývat pravidly fotbalu, neboť se jedná o jeden z nejrozšířenějších sportů u nás. Případně srov. *Pravidla fotbalu zpracované Pravidlovou komisí FAČR*.

¹⁴⁴ KRÁLÍK Michal. K absenci zavinění jako důvodu zproštění se odpovědnosti za škodu způsobenou sportovním úrazem během fotbalového utkání. K přípustnému sportovnímu riziku ve fotbale. *Soudní rozhledy*, 2011, č. 5, s. 172 – 173.

¹⁴⁵ Ze dne 29. července 2013.

¹⁴⁶ Usnesení Krajského soudu v Ostravě – pobočka v Olomouci ze dne 30. ledna 2014, sp. zn. 12 Co 760/2013.

příklady judikatury z Německa a Rakouska, z nichž některá rozhodnutí jsou přes 30 let stará. Dochází tak k závěru, že k porušení zákona ve zmíněném sporu před OS v Šumperku nedošlo.¹⁴⁷

4.2.1 Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. května 2015, sp. zn. 25 Cdo 493/2015

Nedlouho po rozhodnutí OS v Šumperku vydal NS přelomové rozhodnutí, které změnilo pohled české praxe na odpovědnost sportovce za škodu. Znovu se jedná o skutkově obdobný případ, kdy žalovaný při fotbalovém utkání nižší soutěže zlomil nohu žalobci. Na konci zápasu žalovaný zastavil míč u postranní čáry, kterou v důsledku setrvačnosti přeběhl a poté s úmyslem hrát míč při návratu na hřiště provedl skluz a trefil svými nohama pravou nohu žalobce. Rozhodčí posoudil zákrok jako porušení pravidel fotbalu a udělil žalovaného žlutou kartu. KS změnil rozsudek OS tak, že žalobu na zaplacení peněžité částky zamítl. Nesouhlasil se závěrem OS, že každé porušení pravidel hry je zároveň i porušením generální prevence z § 415 OZ64. Dle KS k tomuto dojde pouze při porušení velké intenzity nebo z excesu.¹⁴⁸ O porušení velké intenzity jde v případě, kdy porušení pravidel je podstatným vybočením z běžného způsobu hry. Žalovaný se tedy nedopustil protiprávního úkonu, a není tak dán jeden ze základních předpokladů odpovědnosti za škodu.

Žalobce podal dovolání s tím, že KS posoudil případ odchylně od ustálené soudní praxe.¹⁴⁹ Namítá, že s ohledem na následek bylo jednání žalovaného nepřiměřeně silné a brutální, a uvádí, že jeho úkolem nebylo prokazovat úmysl nebo exces, neboť žalovaný porušil pravidla hry, v čemž spatřuje žalobce automaticky porušení prevenční povinnosti. Zajímavostí jistě je, že žalobce tvrzené pochybení odvolacího soudu spojuje s jeho nezkušeností, která naopak nechyběla soudci OS, který sám aktivně hraje malou kopanou, kde jsou skluzy pro svou nebezpečnost zakázány úplně. Naproti tomu žalovaný rozporuje tvrzení o „ustálenosti“ judikatury, kterou sám považuje za zastaralou a překonanou.

NS dovolání zamítl. Jeho hlavním předmětem zkoumání bylo, zda každé porušení pravidel je bez dalšího porušením prevenční povinnosti dle § 415 OZ64. Uvedl, že jedním z kritérií, která je třeba vzít v potaz, je charakter daného sportu (v tomto případě fotbalu), jenž je sportem dynamickým, při kterém dochází ke vzájemnému kontaktu účastníků. Každý hráč si je tak vědom rizika, které hrozí, a obvyklou míru takového rizika vědomě akceptuje. Aby pak porušení pravidel vedlo i k porušení generální prevence, musí mít vyšší intenzitu, podstatným způsobem vybočovat z běžného způsobu hry. Soud také uznal, že velký význam má posouzení skutku rozhodčím,

¹⁴⁷ KÁROLYI, Alexander. *Právní analýza odpovědnosti ve sportu* [online]. Česká unie sportu, [cit. 10. listopadu 2017]. Dostupné na <<https://www.cusc.cz/sluzby-servis/sport-a-pravni-praxe/pravni-odpovednost-za-sportovni-urazy.html>>.

¹⁴⁸ Dále excesem myšleno jen porušení pravidel tzv. „off-the-ball, které nemá s hrou nic společného.

¹⁴⁹ Odkazuje přitom na rozhodnutí R 16/1980.

jenž v tomto případě udělil za zákrok jenom žlutou kartu, kdy posoudil, že nebyl úmyslný, brutální ani násilný. Hlavním kritériem pro posouzení intenzity porušení tak dle NS nemůže být závažnost následku. Exces, který zakládá odpovědnost škůdce, je pak již zmíněný zákrok, který nemá s hrou nic společného a o ten se v tomto případě nejednalo. NS označil danou událost jako náhodu, jejíž následky se přičítají tomu, komu se přihodila.

V oblasti občanskoprávní odpovědnosti sportovce za škodu se na našem území bez diskuze jedná o přelomové rozhodnutí. NS ve svém rozsudku uvádí, že daný závěr odpovídá judikatuře Německa a Rakouska a jako podporu svého tvrzení zmiňuje jeden z článků Králíka.¹⁵⁰ Nutno poznamenat, že judikatura, o které se Králík v článku zmiňuje, je v mnohých případech více než 30 let stará. I přesto lze pozitivně hodnotit, že se soud nevydal nejjednodušší cestou „potvrzení ustálené judikatury“ a zabýval se případem s ohledem na vývoj sportu a společnosti jako celku. Konkrétně NS poprvé vyslovil závěr, že porušení sportovního pravidla se automaticky nerovná porušení generální prevence, aniž by stanovil novou obecnou okolnost vylučující protiprávnost. Spíše se zabýval výkladem a vymezením předpokladů porušení generální prevenční klauzule, když stanovil, že se bude jednat o porušení pouze v případě vyšší intenzity zákroku, který bude vybočovat z běžného způsobu hry.¹⁵¹ Soud v každém individuálním případě bude posuzovat, co je pro daný sport typické, jaký typ zákroků je běžný a bude detailněji zkoumat tzv. „kulturu hry“.¹⁵² Kladně hodnotí toto rozhodnutí také Králík, který uvádí, že je „v souladu s vývojem země nám geograficky i právně blízkých [...]“ a ponechává i široký prostor pro soudní uvážení.¹⁵³

S rozhodnutím se ztotožnil i ÚS, když ústavní stížnost dovolatele odmítl jako zjevně neopodstatněnou.¹⁵⁴ ÚS neshledal právní ani skutkové závěry za protiústavní a vyslovil závěr, že z povahy kopané bude často docházet k fyzickým střetům s nepředvídatelnými důsledky, čemuž by mělo odpovídat i povědomí každého hráče o možných rizicích. Ač ÚS uznal ochranu zdraví za důležité ústavně zaručené právo, které by neměla dle něj být ani při sportu opomíjeno, pracuje s principy, které jsou vlastní kopané, a které by omezením ve prospěch ochrany zdraví zcela změnilly povahu tohoto sportu.¹⁵⁵ Po každém tedy lze požadovat „opatrnost a obleduplnost ke druhým přiměřeně dané situaci“. Dochází tak k posunu přijatelných pravidel lidského chování.

¹⁵⁰ Konkrétně článek mnou již citovaný – KRÁLÍK 2006a.

¹⁵¹ Viz právní věta k danému rozsudku: „K tomu, aby porušení pravidel sportovní hry vedoucí ke škodě na zdraví mohlo být považováno za porušení prevenční povinnosti ve smyslu § 415 obč. zák., musí mít určitou vyšší intenzitu, tedy musí podstatným způsobem vybočovat z běžného způsobu hry.“ K tomu srov. KRÁLÍK Michal. Nejvyšší soud České republiky: K civilní odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy. *Právní rozhledy*, 2016, č. 8, s. 301 – 302.

¹⁵² Ke „kultuře hry“ detailněji v kapitole 4.3.1.

¹⁵³ KRÁLÍK, Michal. K civilní odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy. *Bulletin advokacie*, 2016, č. 5, s. 42.

¹⁵⁴ Usnesení ÚS ze dne 19. prosince 2017, sp. zn. III. ÚS 2357/15.

¹⁵⁵ To vše za předpokladu, že se nejednalo o vědomé způsobení zranění.

ÚS tedy navazuje na argumentaci NS a dotýká se i teorie přijetí rizika, kdy sport považuje za činnost, u které je přijatelný jiný standard chování a jejíž účastníci si jsou vědomi možných rizik daného sportu. Zmiňuje též soulad s pojetím občanskoprávní odpovědnosti v Německu a Rakousku.

4.3 Zahraněční přístup k odpovědnosti sportovce za škodu na zdraví

NS ve svém nejnovějším rozhodnutí přiznal, že hledal inspiraci zejména v německé a rakouské judikatuře. V této oblasti se jedná o jedny z nejvyspělejších zemí, které se této problematice věnují již desítky let a u nichž je taktéž patrný jistý vývoj, kterým si sportovní právo prošlo. Některé závěry ze zahraničních případů NS přijal za své, v jiných otázkách zatím nedostal příležitost se k nim vyjádřit.

Německá doktrína rozděluje sporty na paralelní (Parallelsportarten), kdy sportovci soupeří „vedle sebe“ (např. golf, lyžování, ...), a na bojové sporty (Kampfsportarten), ve kterých dochází k pravidelnému kontaktu sportovců mezi sebou (např. fotbal, házená, box, ...).¹⁵⁶ Základním ustanovením pro stanovení odpovědnosti sportovce za škodu je v německém právu § 823 odst. 1 BGB.¹⁵⁷ Koncepce odpovědnosti je téměř totožná s tou naší. Základními předpoklady jsou – 1) protiprávní jednání; 2) vznik škody; 3) příčinná souvislost; 4) zavinění.¹⁵⁸ BGB neobsahuje generální prevenční klauzuli, jako máme my v OZ. Nedbalost se nepresumuje, nýbrž dovozuje z § 276 odst. 2 BGB, které říká, že nedbalostně jedná ten, kdo nejedná v soukromém styku s náležitou péčí (hledisko objektivní, podle rozumného člověka průměrných schopností).¹⁵⁹

Zákonné ustanovení je dále rozvíjeno judikaturou. Ta rozvíjí např. tzv. přípustné riziko, stanovení protiprávnosti apod. Příkladem bych zmínil pár zajímavých soudních rozhodnutí v této oblasti. Již v roce 1974 v rozhodnutí sp. zn. VI ZR 100/73¹⁶⁰ bylo stanoveno, že kdo se účastní sportu, počítá se zraněním, kterému se nelze vyhnout. Předpokladem pro odpovědnost za takové zranění je rozpor s pravidly hry. Soud zdůraznil, že účastník sportovní činnosti je srozuměn s možným vznikem zranění, které vyplývá ze samotné povahy daného sportovního odvětví (v tomto případě fotbalu). Soud zde odmítl hodnotit protiprávnost jednání dle následku

¹⁵⁶ WAGNER, Gerhard. In HABERSACK, Mathias a kol. *Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch. Band 6, Schuldrecht - Besonderer Teil IV §§ 705-853, Partnerschaftsgesellschaftsgesetz, Produkthaftungsgesetz*. 7. Auflage. München: C. H. Beck, 2017, s. 1925.

¹⁵⁷ Český překlad § 823 odst. 1: „Kdo úmyslně nebo z nedbalosti neoprávněně poruší život, tělo, zdraví, svobodu, vlastnictví nebo jiné právo druhého, je povinen nhradit této osobě z toho vzniklou škodu.“

¹⁵⁸ FRITZWEILER, Jochen, PFISTER, Bernhard, SUMMERER, Thomas. *Praxishandbuch Sportrecht*. 2. Auflage. München: C.H. Beck, 2007, s. 404 a násl.

¹⁵⁹ GRUNDMAN, Stefan. In KRÜGER, Wolfgang a kol. *Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch. Band 2, Schuldrecht - Allgemeiner Teil §§ 241-432*. 7. Auflage. München: C. H. Beck, 2016, s. 803 a násl. Problematika je pochopitelně složitější, ale vzhledem k rozsahu a účelu této práce se jí snažím zestručnit a zjednodušit.

¹⁶⁰ Rozsudek Bundesgerichtshof ze dne 5. listopadu 1974.

a také judikoval, že fotbal je kontaktní hra, kde může dojít k tělesnému kontaktu, se kterým hráč počítá.

Postupem let došlo k dalšímu omezení odpovědnosti sportovce za vzniklou škodu, a to i v případech, kdy došlo k porušení sportovního pravidla. Německý soud stanovil, že porušení sportovních norem automaticky neznamená protiprávnost jednání. Při lehkém porušení pravidel se zohledňovalo chování škůdce, způsob spáchání zákroku, kterým ke zranění došlo a možnost vzniku takového zranění u samotného škůdce, což souviselo s teorií souhlasu s možným rizikem vzniku zranění (často slučovanou s teorií přípustného rizika). Ta by se neuplatnila v případech, kdy chování škůdce by bylo „*za hranicí mezi tvrdostí, kterou hra vyžaduje, a neférovým jednáním*“.¹⁶¹ Dále německý soud potvrdil nutnost odlišovat charakter jednotlivých sportovních odvětví, kdy u amerického fotbalu opět přijal teorii souhlasu s rizikem vzniku zranění, které je u amerického fotbalu, jakožto tvrdého kontaktního sportu, veliké.¹⁶² Německá soudní praxe se tedy nespokojila s pouhým zkoumáním porušení sportovní normy, byť se stále jedná o velice důležité kritérium, ale brala v úvahu i další okolnosti.

Zajímavým příkladem je rozsudek Oberlandesgericht Düsseldorf,¹⁶³ který se zabýval klusáckými dostihy. Soud zde odlišil bojové sporty od sportů paralelních, kde nelze hovořit o konkludentním vyloučení odpovědnosti sportovce se vznikem škody, ani o jednání na vlastní nebezpečí, jak je tomu u bojových sportů, neboť zranění ve většině případů u těchto sportů souvisí s úmyslným nebo hrubě nedbalostním jednáním v rozporu s pravidly. Proto soud přiznal vyšší stupeň ochrany sportovců při paralelních sportech.¹⁶⁴

Pro budoucí spory na území ČR může být podobné rozlišení sportovních odvětví inspirativní. NS v nejnovějším rozhodnutí vyslovil nutnost zkoumání charakteru konkrétního sportovního odvětví a podmínky, za nichž se odpovědnost stanoví, budou jistě odlišné u sportů, kde sice taktéž může být zvýšené riziko zranění, ale kde zároveň není přímý kontakt mezi sportovci běžnou zvyklostí daného sportu. Příkladem mohou být, kromě dostihů, taktéž motoristické sporty, golf či cyklistika.

4.3.1 Právní doktrína a judikatura ve Velké Británii

Dalším velice vyspělým státem v oblasti odpovědnosti sportovce za škodu na zdraví a v oblasti sportovního práva vůbec je VB. Poškozený ve VB je nucen se rozhodnout, zda bude

¹⁶¹ Rozsudek Landesarbeitsgericht Köln ze dne 28. června 1984, sp. zn. 10 Sa 59/84.

¹⁶² Rozsudek Landgericht Bielefeld ze dne 8. ledna 2001, sp. zn. 4O 156/00. Ke kopané viz rozsudek s obdobným závěrem Oberlandesgericht Düsseldorf ze dne 2. května 2004, sp. zn. 14U 230/03. Srov. KRÁLÍK, Michal. *Právní odpovědnost za sportovní úrazy* [online]. právníradce.ihned.cz, 15. února 2007 [cit. 18. listopadu 2017]. Dostupné na <<http://pravnicaradce.ihned.cz/c1-20421910-pravni-odpovednost-za-sportovni-urazy>>.

¹⁶³ Ze dne 10. února 1995, sp. zn. 22 U 131/94.

¹⁶⁴ FRITZWEILER 2007, s. 418 a násl.

žalovat úmyslné způsobení škody nebo nedbalostní. Ve většině případů bude tvrdit nedbalostní stupeň zavinění, neboť prokázat úmysl je často velice obtížné.¹⁶⁵ Úmyslné způsobení zranění, stejně jako u nás, implikuje odpovědnost za škodu na zdraví bez výjimek.

Soudní praxe při řešení náhrady škody u nedbalostního jednání vychází ve VB z odlišného přístupu k dané problematice, než je tomu tak v zemích kontinentálního právního systému. Určujícím kritériem je porušení standardu péče („standard of care“ nebo také „duty of care“), kterou má sportovec vůči ostatním. V rámci této povinnosti zachování standardní péče se zkoumají právě sportovní pravidla, tzv. kultura sportu, osoba škůdce a další elementy.¹⁶⁶ Soudní praxe staví v této oblasti na dvou základních rozhodnutích. Prvním je případ *Condon v. Basi*,¹⁶⁷ kde se soud zabýval odpovědností fotbalisty za zranění v průběhu amatérského fotbalového utkání. Za zákrok obdržel hráč červenou kartu, když jej rozhodčí popsal jako bezohledný a nebezpečný. Soud v tomto případě přijal teorii souhlasu s možným rizikem ve sportu, jak ji známe z německých rozhodnutí, a také poprvé stanovil povinnost sportovců zachovávat standard péči vůči ostatním. Odpovědnost však vázal pouze na porušení sportovních norem, nezabýval se možnou odpovědností v případě souladu s normami. Ty soud vnímal pouze jako jeden element, který se zohlední při posuzování standardu péče, avšak tu samotnou dostatečně nevyjasnil.¹⁶⁸

Až rozhodnutí ve věci *Caldwell v. Maguire a Fitzgerald*¹⁶⁹ upřesnilo prvky standardu péče a stanovilo kritéria pro posouzení jejího porušení. Skutkově šlo o profesionální dostihové závody, kde dva žalovaní zablokovali cestu čtvrtému žokeji, jehož kůň v tom důsledku zapříčinil pád žalobce, který utrpěl vážná zranění, která ukončila jeho kariéru. Disciplinární orgán daného sportovního svazu posoudil jednání žokejů jako jednání v rozporu s pravidly, kdy neučinili přiměřené kroky k tomu, aby zabránili kontaktu. Soud však po posouzení případu dal za pravdu žalovaným. V mnoha věcech navázal na předchozí judikaturu, zejména na rozhodnutí *Condon*, a uvedl následující premisy:

1. Povinnost standardu péče je objektivně hodnocena vzhledem k okolnostem případu, které zahrnují: cíle sportovní činnosti; požadavky, které jsou vyžadovány na účastnících sportovní činnosti; nebezpečí, které je vlastní danému sportu; pravidla hry, konvekce a zvyklosti; standardy, zkušenosti a úsudky, které lze oprávněně očekávat od účastníků sportovní činnosti.

¹⁶⁵ GARDINER 2006, s. 629 – 630. Již zmíněné přiznání Roye Keana o úmyslu zranit protihráče je opravdu výjimkou.

¹⁶⁶ JAMES 2013, s. 72 – 77.

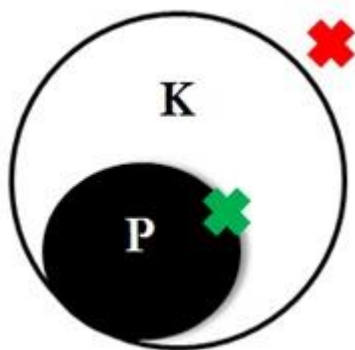
¹⁶⁷ (1985) 1 WLR 866 (dále také jen „*Condon*“).

¹⁶⁸ K výtkám tohoto rozhodnutí srov. JAMES 2013, s. 72 – 73; GARDINER 2006, s. 631 – 632.

¹⁶⁹ (2001) EWCA Civ 1054 (dále také jen „*Caldwell*“).

2. Hranice pro stanovení odpovědnosti sportovce za úraz je vzhledem ke stanoveným argumentům vysoká a pro vznik dané odpovědnosti nepostačí pouhá chyba v úsudku sportovce¹⁷⁰ nebo nedostatek schopností.
3. Pro posouzení porušení standardu péče bude většinou klíčové dokázání tzv. bezohledného jednání („reckless disregard“, bezohledného porušení práva).

Soud zkoumal kromě pravidel hry i zvyklosti daného sportu, čili nejenom psaná pravidla, ale i pravidla nepsaná. V mnohých sportech je porušení pravidel hry součástí taktiky sportovce nebo týmu a je běžnou součástí sportovního odvětví. Anglická doktrína tak přichází s pojmem „kultura hry“ („playing culture of a sport“), který v sobě zahrnuje pravidla hry, obyčejy a zvyklosti a bude vykládán v každém jednotlivém sportu zvláště na základě kritérií stanovených v rozhodnutí Caldwell.¹⁷¹ Nelze tedy hovořit o porušení standardu péče při každém porušení pravidel hry. Graficky se dá tento koncept naznačit následovně:

„P“ v tomto případě vyjadřuje množinu pravidel daného sportovního odvětví a „K“ množinu kultury sportu, která je mnohem větší. Dle této teorie nebude sportovec odpovědný v případě, kdy bude možné jeho prohřešek podřadit pod množinu P nebo K (viz zelený bod „x“). Naopak pokud dojde zákroku, který absolutně vybočuje z herní kultury (v oblasti mimo množiny P a K – viz červený bod „x“), není dán souhlas poškozeného s takovým zákrokem, který nemohl předvídat. Při komparaci této teorie se závěry vyslovenými NS bychom ji mohli porovnat s tzv. excesem, kterým je dle NS jednání zjevně vybočující z běžného způsobu hry. Nemusí se přitom jednat jenom o „off-the-ball“ incidenty, které budou

¹⁷⁰ Chybou v úsudku je myšleno chybné jednání sportovce, který je v daný okamžik veden touhou uspět, což může vést k porušení pravidel, či zranění. Na rozhodnutí mají sportovci totiž mnohdy pouze zlomek sekundy. Bez této snahy uspět by však sport ztratil svou podstatu.

¹⁷¹ JAMES, M. Liability for Professional Athletes' Injuries: a comparative analysis of where the risk lies. *Web Journal of Current Legal Issues* [online]. 2006 [cit. 20. listopadu 2017]. Dostupné z <<http://www.bailii.org/uk/other/journals/WebJCLI/2006/issue1/james1.html>>.

v drtivě většině případů spáchané úmyslně a u nichž bude odpovědnost dána bez dalšího. Odlišnosti jednotlivých sportovních odvětví se však nebudou zkoumat v případech bezohledného jednání („reckless disregard“) sportovce vůči soupeřově zdraví. Dalo by se říci, že se jedná ještě o stupeň vyšší úroveň standardu péče, než jak je stanovená kulturou hry. O té se zmiňuje i Bezouška v komentáři k OZ¹⁷² a lze ji podřadit pod „zvyklosti soukromého života“, které jsou jedním z kritérií porušení prevenční povinnosti dle § 2900 OZ.

Zajímavé je řešení otázky, zdali je standard péče při náhradě škody za zranění ve sportu stejný pro všechny sportovce, zdali je tedy její posouzení objektivní či subjektivní. Gardiner v souladu s rozhodnutími ve věci Condon a Caldwell tvrdí, že porušení standardu péče by mělo být posuzováno objektivně. Kultura sportu i pravidla hry se určí objektivně, není možné, aby pro hráče, který preferuje tvrdší způsob hry, byly tyto hranice odlišné. Nezkoumá se tedy názor jednotlivého sportovce, co považuje v daném sportu za běžné.¹⁷³

Jenže stejná povinnost zachovat standard péče pro všechny sportovce neplatí jednoznačně. V rozhodnutí Condon soud konstatoval, že hráč vyšší soutěže je povinen k zachování vyššího stupně péče než hráč hrající amatérskou soutěž. Tento výrok byl předmětem kritiky a v dalším rozhodnutí ve věci Elliot v. Saunders and Liverpool FC¹⁷⁴ soud odmítl uplatňování odlišného standardu péče na hráče různých výkonnostních soutěží. Navíc, předmětem zkoumání dle premisy z rozhodnutí Caldwell je také výkonnost a úsudek daného sportovce. James tedy uzavírá, že se nejedná o jiný standard vyžadované péče, spíše jako o posouzení všech okolností konkrétního případu. Profesionální sportovec tedy bude moct hrát více na hraně rizika, než amatér, který nemá potřebný výcvik, schopnost a zkušenost.¹⁷⁵ Vzhledem k obrovským rozdílům mezi profesionálním a amatérským sportem považují tento přístup za vhodný.

¹⁷² BEZOUŠKA, Petr. In HULMÁK 2014, s. 1514.

¹⁷³ GARDINER 2006, s. 634 – 635.

¹⁷⁴ High Court (QBD) 10. června 1994; v GARDINER 2006, s. 635.

¹⁷⁵ JAMES 2013, s. 77.

Závěr

Jaký je tedy vliv pravidel hry na občanskoprávní odpovědnost sportovce za způsobenou škodu na zdraví? Předně je třeba říci, že z důvodu velké odlišnosti jednotlivých sportovních disciplín není možné nahlížet na všechna sportovní odvětví stejně a za dobré považují rozdělení sportů dle německé doktríny na paralelní a bojové, kdy se bude uplatňovat odlišná míra souhlasu s rizikem vzniku zranění (případně odlišná míra přijetí rizika). Sport můžeme taktéž dělit do různých kategorií, které jsou více či méně relevantní pro určení občanskoprávní odpovědnosti. Za podstatné považují rozlišení způsobení škody na zdraví při sportu na tzv. off-the-ball a on-the-ball incidenty, které se vztahují k zavinění. Nicméně i zranění bezprostředně souvisejícím s hrou může být způsobeno úmyslně. Pak není největší problém s určením odpovědnosti sportovce. Ten nastává při nedbalostním zranění.

Analýzou klíčového § 2910 OZ dojdeme k několika sporným otázkám. Nejproblematictější je určení protiprávnosti a zavinění. Ze dvou základních teorií pro určení protiprávnosti se přikláním k teorii jednání, která byla a je většinově přijímána na našem území. Samotné způsobení škodlivého následku, samotný zásah do absolutního práva, nebude bez dalšího protiprávní, což má velký význam v oblasti dokazování. Zkoumat se pak bude muset protiprávnost daného jednání, porušení povinnosti stanovené zákonem. Sportovní pravidla nejsou právními normami, takže stanovení protiprávnosti je možné pomocí prevenční klauzule (§ 2900 OZ, dříve § 415 OZ⁶⁴). Účinná úprava § 2900 OZ je preciznější a povinnost zachovat určitou míru opatrnosti stíhá subjekt, vyžadují-li to zvyklosti soukromého života nebo okolnosti případu. Dá se hovořit o tzv. standardu péče, který je potřeba dodržovat a který můžeme vidět v praxi ve Velké Británii. Za tento standard péče však nelze považovat samotné sportovní normy bez dalšího, byť je jejich vliv podstatný.

Již od poloviny 20. stolní soudy na našem území přikládaly sportovním normám poměrně velký význam. Zlom nastal v 2015, kdy NS vyslovil závěr, že ne každé porušení pravidel znamená porušení prevenční povinnosti. Stanovil taktéž obecné podmínky, které je třeba zkoumat, aby se jednalo o porušení prevence. S rozhodnutím se téměř ztotožňuji. S přihlédnutím k praxi v Německu a Velké Británii můžeme konstatovat, že jsme následovali judikaturu ze zemí, kde má sportovní právo mnohem hlubší kořeny. K stanovení protiprávnosti bude tedy nezbytné vybočení z běžného způsobu hry, porušení norem vážnějším způsobem (vyšší intenzita zákroku), čili ne každé porušení sportovních norem bude porušením prevenční klauzule. Nedbalostní zavinění se v případě porušení zákonné povinnosti presumuje, takže klíčové bude určení porušení standardu péče, jak bylo zmíněno výše.

Dalšími předpoklady odpovědnosti za škodu (příčinnou souvislostí a škodou) jsem se blíže nezabýval, neboť ve většině případů nebude jejich určení činit potíže, případně budou klíčovou roli hrát znalecké posudky.

NS se ve svém posledním rozhodnutí nevydal cestou definice okolnosti vylučující protiprávnost, byť své názory opřel taktéž o rizikovost sportu a přijetí rizika. Stejně tak argumentoval i ÚS. Chybějící doktrína v této oblasti však doplněna nebyla. NS se spíše zabýval výkladem předpokladů porušení prevenční povinnosti. Ohledně odpovědnosti sportovce za způsobenou škodu na zdraví existují desítky teorií. Hlavní pozornost v této práci je zaměřena na teorii sportovních norem, přípustného sportovního rizika a ekonomickou analýzu práva.

Prvně zmíněná koncepce upřednostňuje velký vliv sportovních pravidel a byla klíčovou nejenom na našem území po dlouhá léta. Vycházím tak z analýzy judikátů na našem území a v zahraničí. Proto považuji tento přístup k dané problematice za zastaralý, byť z něj soudní praxe i nadále čerpá a pravidla hry jsou jedním z klíčových faktorů ve stanovení odpovědnosti sportovce za škodu. V české i zahraničí judikatuře ovšem momentálně převládá omezení této teorie ve prospěch koncepce přípustného sportovního rizika (příp. svolení poškozeného). Ta připouští vyloučení odpovědnosti za škodu na zdraví v určitých případech, na základě dobrovolného výkonu daného sportu, při kterém sportovec akceptuje určitou míru rizika zranění, která je v daném sportu obvyklá. Podstatné zde bude určení této „obvyklosti“, na kterou bude mít vliv spousta faktorů vč. druhu sportu, intenzity zranění, kdy lze přijmout pouze riziko zranění, které je v daném sportu obvyklé a které sportovec mohl předpokládat.

V podkapitole se zabývám tzv. svolením poškozeného, což je teorie vyloučení odpovědnosti, která se však velice blíží právě teorii přijetí rizika. I zde se určuje „obvyklost“ škody, ke které dává sportovec souhlas, což naráží na nemožnost dispozice s určitými právy. Navíc se zde vyskytuje i problém s hodnocením protiprávnosti jednání až dle následku činu.

Zajímavým přístupem je Duškova ekonomická analýza práva. Ten ji aplikuje na případy sportovních úrazů. Pracuje kromě sportovních pravidel i s vlivem diváků a finančních prostředků. Ve výsledku dochází Dušek k závěru, že by bylo vhodné vyžadovat rozdílnou míru opatrnosti u amatérských sportovců od sportovců profesionálních, neboť riziko a užitek je u amatérských sportovců ve výrazném nepoměru. Proto se jeví jako vhodné při řešení sporů zohledňovat další elementy v rámci hodnocení „okolností případu/zvyklostí soukromého života“ dle § 2900 OZ. Bude jimi právě úroveň daného sportu a např. doba spáchání zranění.

Každá z těchto teorií má pozitivní a negativní stránky. Lze vyvodit závěr, že sportovní normy nadále budou hrát důležitou roli a nelze je zcela ignorovat. Spoléhat se ovšem pouze na ně by bylo velkou chybou. V mnoha sportech se porušení pravidel součástí taktiky, či je zcela

běžnou součástí hry, proto by se všechny případy měly posuzovat individuálně a brát ohled i na jiné okolnosti, jako např. sportovní úroveň (profesionál – amatér), kdy po amatérovi lze požadovat větší míru opatrnosti. Zkoumat by se měla i obvyklost daného typu zákroku, kterým byla způsobena škoda a tzv. kultura hry, podobně jako ve Velké Británii. Účastí ve sportu sportovec musí očekávat zvýšené riziko, které je obvyklé u daného sportovního odvětví.

Soudní praxe u nás se posledním rozhodnutím NS zlepšila. Stejný názor jako NS přijal i ÚS, kdy potvrdil argumentaci NS a taktéž se s jistou dávkou opatrnosti vyjádřil o přijetí rizika ze strany sportovce, který se účastní určité sportovní činnosti. Při pohledu na právní úpravu v této oblasti lze konstatovat, že je dostatečná. Výslovné zakotvení zvláštní okolnosti vylučující protiprávnost by kvůli velké diverzitě jednotlivých sportů nebylo účelné a tak se jako optimální řešení jeví individuální posouzení soudem, který by měl při rozhodovací činnosti brát v úvahu výše zmíněné faktory a zejména posuzovat naplnění skutkové podstaty § 2900 OZ (zkoumání dodržení standardu péče) vč. případných omezení skrz okolnosti vylučující protiprávnost.

Bibliografie

Monografie, sborníky a komentáře

- FIALA, Josef, KINDL, Milan a kol. *Občanský zákoník: komentář. I. díl, (§ 1 až 487)*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009. 866 s.
- FRITZWEILER, Jochen, PFISTER, Bernhard, SUMMERER, Thomas. *Praxisbandbuch Sportrecht*. 2. Auflage. München: C.H. Beck, 2007. 874 s.
- GARDINER, Simon. *Sports law*. 3rd edition. Abingdon: Cavendish Publishing, 2006. 724 s.
- HABERSACK, Mathias a kol. *Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch. Band 6, Schuldrecht - Besonderer Teil IV §§ 705-853, Partnerschaftsgesellschaftsgesetz, Produkthaftungsgesetz*. 7. Auflage. München: C. H. Beck, 2017. 2714 s.
- HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI: závazkové právo: zvláštní část (§ 2055-3014): komentář*. Praha: C.H. Beck, 2014. 2046 s.
- JAMES, Mark. *Sports Law*. 2nd edition. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2013. 346 s.
- KRÁLÍK, Michal (2016a). *Civilní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy*. Praha: Leges, 2016. 512 s.
- KRÁLÍK, Michal. *Právo ve sportu*. Praha: C.H. Beck, 2001. 278 s.
- KRÜGER, Wolfgang a kol. *Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch. Band 2, Schuldrecht – Allgemeiner Teil §§ 241-432*. 7. Auflage. München: C. H. Beck, 2016. 3073 s.
- KUKLÍK, Jan. *Sportovní právo*. Praha: Auditorium, 2012. 182 s.
- LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář*. Praha: C.H. Beck, 2014. 2380 s.
- MELZER, Filip, TĚGL, Petr a kol. *Občanský zákoník: velký komentář. Svazek I, § 1-117*. Praha: Leges, 2013. 649 s.
- MITTEN, Matthew J. a kol. *Sports law and regulation: cases, materials, and problems*. New York, N.Y.: Aspen Publishers, 2005. 1075 s.
- PETROV, Jan a kol. *Občanský zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2017. 3053 s.
- PRUSÁK, Jozef. *Šport a právo: úvod do dejín, teórie a praxe právnej zodpovednosti v športe*. Bratislava: Šport, 1985. 247 s.
- SÁDOVSKÝ, Stanislav. *Právní aspekty násilí ve sportu*. Praha: Karolinum; Učební texty Univerzity Karlovy v Praze, 2010. 113 s.

Shavell, Steven. *Foundations of Economic Analysis of Law*. London: Harvard University Press, 2004. 768 s.

SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo*. 3., aktualiz. a upr. vydání. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. 497 s.

SVOBODA, Karel a kol. *Civilní proces: obecná část a sporné řízení*. Praha: C.H. Beck, 2014. 432 s.

ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník: komentář. Svazek VI*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014. 1479 s.

TICHÝ, Luboš, HRÁDEK, Jiří. *Deliktní právo*. Praha: C.H. Beck, 2017. 496 s.

VÍTOVÁ, Blanka, DOHNAL, Jakub, KOTULA, Jan. *Náhrada majetkové a nemajetkové újmy v novém občanském zákoníku: komentář k § 2894 až § 2971: metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví*. Olomouc: Nakladatelství Anag, 2015. 335 s.

ZAULI, Bruno. *Essenza del diritto sportivo*. Roma: Le Pledì, 1962. 89 s.

Odborné časopisy

COX, Neville. Civil Liability for Foul Play in Sport. *The Northern Ireland Legal Quarterly*, 2003, č. 54, s. 351 – 376.

GREENE, Daniel S. From the Ice to the Courtroom: Analyzing the Relationship between Professional Ice Hockey and Tort Liability. *The Sports Lawyers Journal*, 2016, č. 23, s. 57 – 85.

KRÁLÍK, Michal (2006a). Civilněprávní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy ve světle evropské a světové judikatury 20. a 21. století. *Soudní rozhledy*, 2006, roč. 12, č. 8, s. 285 – 295.

KRÁLÍK, Michal. Civilněprávní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy (aktuální vývojová východiska a nový český občanský zákoník). *Bulletin advokacie*, 2015, č. 7-8, s. 37 – 44.

KRÁLÍK, Michal. K absenci zavinění jako důvodu zproštění se odpovědnosti za škodu způsobenou sportovním úrazem během fotbalového utkání. K přípustnému sportovnímu riziku ve fotbale. *Soudní rozhledy*, 2011, č. 5, s. 171 – 173.

KRÁLÍK, Michal. K civilní odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy. *Bulletin advokacie*, 2016, č. 5, s. 39 – 42.

KRÁLÍK, Michal. Nejvyšší soud České republiky: K civilní odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy. *Právní rozhledy*, 2016, č. 8, s. 300 – 302.

KRÁLÍK, Michal. Několik poznámek k právní odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy. *Právní rozhledy*, 2006, č. 15, s. 539 – 548.

KRÁLÍK, Michal. Zamyšlení nad tzv. sportovním právem. *Právní rozhledy*, 1998, roč. 6, č. 10, s. 485 – 495.

MELZER, Filip. Ustanovení § 415 občanského zákoníku a stanovení protiprávnosti jako předpokladu náhrady škody podle občanského zákoníku. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2002, roč. 10, č. 3, s. 265 – 271.

PETROV, Jan. Protiprávnost a obecná prevenční povinnost. *Právní rozhledy*, 2007, roč. 15, č. 20, s. 745 – 749.

Judikatura

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 7. července 1925, sp. zn. Rv II 382/25.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 26. ledna 1954, sp. zn. Cz 486/53, uveřejněné ve Sbírce NS, 1954, č. 5, s. 86 – 87, pořadové číslo 44.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 28. dubna 1962, sp. zn. 4 Cz 86/61, uveřejněné ve Sbírce rozhodnutí a sdělení soudů ČSSR, pořadové číslo 1/1963.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 29. října 1962, sp. zn. 5 Cz 38/1962, uveřejněné ve Sbírce rozhodnutí a sdělení soudů ČSSR, pořadové číslo 15/1963.

Rozsudek Bundesgerichtshof ze dne 5. listopadu 1974, sp. zn. VI ZR 100/73.

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 17. května 1978, sp. zn. 10 Co 190/76, uveřejněný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, pořadové číslo 16/1980.

Rozsudek Landesarbeitsgericht Köln ze dne 28. června 1984, sp. zn. 10 Sa 59/84.

Condon v. Basi (1985) 1 WLR 866.

R v Birkin (1988) 10 Cr App R (S) 303.

R v Lloyd (1989) 11 Cr App Rep (S) 36.

Rozsudek Amtsgericht Ettenheim ze dne 14. června 1991, sp. zn. C 44/91.

Elliot v. Saunders and Liverpool FC (1994) High Court (QBD) 10. června 1994.

Caldwell v. Maguire a Fitzgerald (2001) EWCA Civ 1054.

Rozsudek Landgericht Bielefeld ze dne 8. ledna 2001, sp. zn. 4O 156/00.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. prosince 2003, sp. zn. 25 Cdo 1960/2002.

Rozhodnutí Oberlandesgericht Düsseldorf ze dne 2. května 2004, sp. zn. 14U 230/03.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. března 2007, sp. zn. 3 Tdo 1355/2006.

Rozsudek Okresního soudu v Blansku ze dne 26. října 2010, sp. zn. 77 C 353/2009.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. listopadu 2012, sp. zn. 25 Cdo 4287/2011.

Rozsudek Okresního soudu v Šumperku ze dne 29. července 2013, sp. zn. 15 C 9/2012.

Usnesení Krajského soudu v Ostravě – pobočka v Olomouci ze dne 30. ledna 2014, sp. zn. 12 Co 760/2013.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. dubna 2015, sp. zn. 25 Cdo 1668/2014.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. května 2015, sp. zn. 25 Cdo 493/2015.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. prosince 2016, sp. zn. 25 Cdo 4301/2015.

Usnesení Ústavního soudu ze dne 19. prosince 2017, sp. zn. III. ÚS 2357/15.

Právní předpisy

Bürgerliches Gesetzbuch, německý občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

JGS Nr. 946/1811, Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch für die gesammten deutschen Erbländer der Oesterreichischen Monarchie; obecný zákoník občanský, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, ve znění pozdějších předpisů.

Ostatní

BRY, Dave. *American football is too dangerous, and it should be abolished*. [online]. theguardian.com, 4. ledna 2016 [cit. 7. listopadu 2017]. Dostupné na <<https://www.theguardian.com/commentisfree/2016/jan/04/american-football-is-too-dangerous-and-it-should-be-abolished>>.

Consumer Product Safety Commission. *NEISS Data Highlights – 2015*. [online]. [cit. 7. listopadu 2017]. Dostupné na <<https://www.cpsc.gov/s3fs-public/2015%20Neiss%20data%20highlights.pdf>>.

Disciplinární řád Fotbalové asociace České republiky. [online]. Fotbalová asociace České republiky. Schválen Výkonným výborem Asociace dne 24. července 2015 a nabyt účinnosti dnem 24. července 2015. [cit. 4. února 2018]. Dostupné na <<https://urednideska.fotbal.cz/document/download/724>>.

DUŠEK, Libor. *Sport a odpovědnost* [online]. neviditelnypes.lidovky.cz, 7. listopadu 2007 [cit. 26. listopadu 2017]. Dostupné na <http://neviditelnypes.lidovky.cz/pravo-sport-a-odpovednost-dck-/p_spolecnost.aspx?c=A071105_222707_p_spolecnost_wag>.

DUŠEK, Libor. *Odpovědnost za sportovní úrazy pohledem ekonomické analýzy práva* [online]. sites.google.com/view/libordusek/home, 2008 [cit. 25. listopadu 2017]. Dostupné na <http://home.cerge-ei.cz/ldusek/LEblog/200803_sport_odpovednost_seminar.pdf>.

Důvodová zpráva k Novému občanskému zákoníku. [online]. Justice.cz, [cit. 8. prosince 2015]. Dostupné na <<http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>>.

GÁBRIS, Tomáš. „Waiver“ alebo k možnostiam vylúčenia zodpovednosti za úraz pri výkone športovej činnosti [online]. epi.sk, 7. ledna 2013 [cit. 25. listopadu 2017]. Dostupné na <<http://www.epi.sk/odborny-clanok/Waiver-alebo-k-moznostiam-vylucenia-zodpovednosti-za-uraz-pri-vykone-sportovej-cinnosti.htm>>.

JAMES, Mark. *Liability for Professional Athletes' Injuries: a comparative analysis of where the risk lies*. Web Journal of Current Legal Issues [online]. 2006 [cit. 20. listopadu 2017]. Dostupné z <<http://www.bailii.org/uk/other/journals/WebJCLI/2006/issue1/james1.html>>.

KÁROLYI, Alexander. *Právní analýza odpovědnosti ve sportu* [online]. Česká unie sportu, [cit. 10. listopadu 2017]. Dostupné na <<https://www.cuscz.cz/sluzby-servis/sport-a-pravni-praxe/pravni-odpovednost-za-sportovni-urazy.html>>.

KRÁLÍK, Michal. *Právní odpovědnost za sportovní úrazy* [online]. pravnicaradce.ihned.cz, 15. února 2007 [cit. 18. listopadu 2017]. Dostupné na <<http://pravnicaradce.ihned.cz/c1-20421910-pravni-odpovednost-za-sportovni-urazy>>.

Pravidla fotbalu zpracované Pravidlovou komisí FAČR, platné od 1. 7. 2016. [online]. facr.fotbal.cz. Dostupné na <<http://facr.fotbal.cz/document/download/21833>>.

Stanovy České basketbalové federace z. s. [online]. Česká basketbalová federace. Schválené Valnou hromadou ČBF konanou dne 12. května 2014. [cit. 28. února 2018]. Dostupné na <<http://www.cbf.cz/files/77042MDZ.pdf>>.

SUP, Martin. *Odpovědnost za škodu způsobenou sportovní činností (odpovědnost sportovce za sportovní úraz):* *Disertační práce.* Univerzita Karlova v Praze, právnická fakulta, katedra občanského práva, 2009. 264 s.

Shrnutí

Diplomová práce se zabývá problematikou vlivu pravidel hry na občanskoprávní odpovědnost sportovce za škodu na zdraví.

Úvod práce je věnován základním pojmům a především právní úpravě odpovědnosti za škodu s přihlédnutím k sportovním specifikům. Autor určuje klíčové ustanovení občanského zákoníku, které se pro určení odpovědnosti použijí, a taktéž porovnává účinnou právní úpravu s občanským zákoníkem z roku 1964 z důvodu použitelnosti starší judikatury.

Podstatnou část práce tvoří rozbor nejdůležitějších sportovněprávních teorií, které se zabývají vyloučením odpovědnost sportovce za škodu na zdraví. Autor věnuje zvýšenou pozornost ekonomické analýze práva a jejímu použití na sportovní případy. Závěrečná část práce je věnována judikatuře českých soudů a zahraničnímu přístupu k této problematice (Německo a Velká Británie).

Na základě analýzy judikatury, literatury a právní úpravy u nás i v zahraničí vyslovuje autor názor, že pravidla hry mají stále značný význam pro určení odpovědnosti za škodu, ale nejsou jediným kritériem. Soudní praxe by měla zohledňovat i další elementy, které mohou mít za vliv omezení či vyloučení odpovědnosti za škodu.

Summary

This thesis is focused on the influence of sports rules on the civil liability of athletes for sports injuries. In the first part of the thesis, the author briefly defines the basic terms and the important part is dedicated to the legislation in the area of civil liability for damages with respect to sports. The author determines the relevant articles of civil code which will be used in sports-related cases and also compares the effective legislation with the civil code from 1964, because of the possible usability of older judgments.

The substantial part of the thesis contains the analysis of the most significant sports-law-related theories about the exclusion of civil liability of athletes for damages. The author focused mainly on the economic analysis of law and its importance for the liability of athletes for injuries. The last part is about the Czech case law and the foreign approach to this problematic (Germany and the United Kingdom).

On the basis of the analysis of the Czech and foreign case law, the relevant literature and the legislation, the author expresses an opinion that the sport's rules have still an important influence on the determination of the civil liability for sports injuries, but they are not the only criterion. The courts should also take into account the other elements that could have an impact on the limitation or exclusion of the civil liability for damage.

Seznam klíčových slov

sportovní právo, sport, prevenční povinnost, standard péče, občanskoprávní odpovědnost, náhrada škody, protiprávnost, škoda na zdraví, delikt, pravidla hry

List of key words

sports law, sport, duty of care, standard of care, civil liability, damages, unlawfulness, damage to health, tort, rules of the game